

આદ્યાત્મિક કેડી

તંત્રી : સંપાદક : કેલાસથહેન એન. પરીઅ

॥ કમલાસન પર વિરાજેલાં ગાયત્રી માના ॥

ॐ ભૂલ્લ'વ: સ્વ: ॐ તત્ત્વબિતુર્વ'રેણ્ય' ભગો દ્વાર્ય ધીમહિ પિયા યો ન: પ્રચ્છાદ્યાત । ॐ ॥

મારા જીવનનાં નવ સૂત્રો

૧. ધેણમાં સર્વપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ રાખવી.
૨. નિઃસહાયને સહાય કરવી.
૩. દુઃખીઓનાં હિલનાં આંસુ લૂછવાં.
૪. કોઈની ધર્મા કરવી નહિ.
૫. કોઈની સાથે વિશ્વાસધાત કરવો નહિ.
૬. પરનિન્દાથી દૂર રહેવું.
૭. પુરુષાર્થને અશ્રતા આપી સતત કાર્યક્રમ રહેવું.
૮. અહોમનો ત્યાગ કરવો.

એન. બી. દવે (શાસ્ત્રીય)

૭૭, 'શ્રદ્ધા', ચોણેશ્વરનગર સોસાયટી, બઢી પાસે,
અંજલિ સિનેમા પાછળ, વાસણ્યા, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૭

આદ્યાત્મિક કેડી

વર્ષ ૬] • જાન્યુઆરી : ૧૯૬૦ • [અંક ૧ લેખ

આનુક્રમણિકા

૧. શ્રદ્ધામાં પ્રથાન	...	...	૩
૨. પૂ. શુક્રવના સાનિધ્યતી પળામાં...	...	...	૫
૩. મનુષ્યજીવનનો કાંડો	શાખીજ	...	૧૧
૪. વિરલ ઉપાસકની ઊરી કાર્યપ્રણાલી	...	...	૧૫
૫. ઉપાસકોને ભાર્ગવશર્ણન	શાખીજ	...	૨૦
૬. મુક્તિદારના આર ચોકિયાતો	ડૉ. કાન્તિલાલ કાલાણી	...	૨૧
૭. આંતરખેળનો આરંભકાળ	કુ. મૂર્ખિંમા ભગતજી	...	૨૪
૮. રોશનીની પુનઃપ્રાપ્તિ	...	...	૨૭
૯. હાનગોઢિ	...	...	૨૮
૧૦. હાય્યપ્રસાદ	...	...	૩૧
૧૧. અમાચાર	...	...	૩૨

પ્રકાશક :

શ્રી હેલાસબહેન ઓન. પરીખ
શ્રી જાયત્રી ટ્રાઉન્ડસન ફ્રસ્ટ,
'નિદોપા' બંગલો,
નિભૂતિ સેસાયની,
ગવનર્નેન્ટ પાય બંગલા પાસે,
ગુલાબાઈ ટેકરા
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૫

શુદ્ધિ :

કાન્તિલાલ અ. ભિઠી
આદિત્ય સુદ્ધાલય,
અમદાવાદ - ૩૮૦૦૦૧

હાન : ૩૬૨૫૧૨

★ આપણું ૧૯૬૦ ના વર્ષનું લવાજમ મોકલી આપવા વિનંતિ.

★ પાય વર્ષનું એક સામદું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવે છે.

આધ્યાત્મિક કેડી

જાન્યુઆરી : ૧૯૬૦

'અદ્ધા'માં પ્રસ્થાન

૨૫ મહાવાદના વાચણા વિસ્તારમાં (લઙ્ગ પાસે) આવેલ યોગેશ્વરનગર સોસાયટીના સિતોતેર નંબરના 'અદ્ધા'ની ધન ઇરકાવતા બંગલામાં ડોઈક ઉત્સવની પૂર્વ તૈયારીઓએ ડિસેમ્બરના પહેલા અઠવાદિયામાં ભાષ્યસોની અવરજવર અને હોડધામ થઈ રહી હતી. દૂરના કવિષ્યની ડોઈ વિરલ બેંધાણી આપતી બંગલાની ઈભારત એની વિશિષ્ટ બાંધાણીથી ઓપી રહી હતી. બંગલાની આ ઈભારત ડોઈ રાજના પ્રાસાદ (મહેલ)ની આભા રેલાવી રહી હતી. પ્રાસાદ (મહેલ) જેવી આ ઈભારત ઉત્સવની તૈયારીઓથી ધમધમી રહી હતી.

આ ઈભારત તે ખીજું કંઈ નહિ પણ અમહાવાદના ગાયત્રી-ઉપાસક પૂ. શ્રી શાલીળનું નિવાસરથાન.

આપ સૌને વિહિત હણે જ કે, આજદિનપર્યંત શુરુદેવ અસારવામાં આવેલ સિવિલ હોસ્પિટથાના કૃપાણિકામાં આવેલ મેટ્રોન ક્વાર્ટરમાં રહેતા હતા. એ બંગલો સરકારી હતો. અને કેનાસઅહેતની નોંધી પૂરી થતાં એ પાછો સેપવાનો હતો.

શુરુદેવ ડેલ્વા ડેટલાય વખતથી પોતીકું, પોતીકી ભાલિકીનું ધર બનાવવાની મથામથુમાં હતા. તેમણે તો પોતાના આવાસ માટે, તેમ જ સાયંકાળે માતાજીના સાનિધ્ય-સત્તસંગતી સુવાસ ભાષ્યવા કે અવની વાટમાં અટવાતા ડોઈ પથિકને જીવનના સાચા સુખનો, માતાજીની જરણાગતિનો રાહ ચીંખવા, તેને ધડીભર આવીને ડોઈક જગાએ વિસામો ભણે તેવી ઐવડી જગ્યાની સુવિધા કરવાની હતી. ધણી બંઝવણો-અન્તરાયો. આવતા હતા. પણ તેમણે કઢી એ અંગે માતાજી સમક્ષ હરિયાદ નહોંઠી કરી.

આખરે માતાજીના આદેશ, પ્રેરણા ને સંકેત અનુસાર તેઓ 'અદ્ધા'ની ઈભારતને અધ્યી શક્યા !

માતાજીએ ડિસેમ્બર માસની નવમી તારીખ માર્ગશીર (માયસર) માસના શુક્લ પક્ષની ઓકાદ્ધા શુક્લનવન્તા હિસે 'અદ્ધા'ની ઈભારતમાં પ્રસ્થાન કરવાનો આદેશ આપ્યો.

'અદ્ધા'માં પ્રસ્થાનતું આ બંગલ પર્વ ઉજવાઈ રહ્યું હતું.

વાંસની એ જૂની કૂટિર, માતાજીના આગમનનો-સાક્ષાત્કારની એ ભૂમિમાંથી પ્રયાણ આહીરીને બંધલાગ ૧૬ વર્ષું ખાદ પોતીકી શાખત કર્મભૂમિમાં શાલીળ આજે પ્રસ્થાન આદી રલા હતા.

શાલીળના ચોકાઈ ને ચીવટાઈભર્યાં સ્વભાવની સમગ્ર ઈભારત ચાડી ખાતી હતી. દરેક બાખતમાં તેમના સંબાદ-સ્થયતો ખરવખરીની ડેરેરમાં સરળતા ઉપસાવતો હતાં.

ઓકાદ્ધાની પૂર્વ જાંખા દળતાં સુધીમાં તો બંગલામાં તમામ ખરવખરી તેના ચોઅ સ્થાને ચોકાઈ થઈ હતી.

માતાજીના મંહિરનો ગાયત્રી માતાનો મોટો ફોટો પુ. શુરુદેવે મોટરમાં લાવી રવયં પોતાના હર્ષતો નવા બંગલામાં પધરાવ્યો હતો. દરેક કાર્યાં માતાજીનો આદેશ માથે ચડાવતા શાખીજીએ બંગલામાં મંહિરમાં માતાજીનો ફોટો પ્રસ્થાપિત કરીને જણે રવયં માતાજીને પ્રથમ પધારવાની વિનંતી કરી હતી. માગભર સુહ અગિયારસના દિવસે સવારે વાસ્તુપૂજન અને અગિયાર વાગ્યે માતાજીના મન્હિરના ગર્ભમાં મન્ત્રલેખનના સ્થાપનનો વિધિ રાખ્યો હતો.

મુરણ્ણી શ્રી જ્યંતીભાઈએ વારતાપૂજનની તમામ પૂર્વતૈયારી આગદી રાતે કરી રાખી હતી. પુ. શુરુદેવના માનિનાથમાં યણ, કંચ કે ડાઈ પણ શાખોકાળ કાર્ય આ કર્મકાંડી આજણ જ્યંતીભાઈ જ પણ્ણાં બરેથી કરાવી રહ્યા છે. તેમના દારા થતી શાખોકાળ વિધિ ડાઈ અલોકિક ને મનભર વાતાવરણુંની જમાવટ પ્રથમથી જ કરી રહે છે. તેમની સ્થયના પ્રમાણે શુરુદેવ જ્યારે રવયં વિધિ કરે છે ત્યારે શુરુદેવનું દર્શન વિરલ થની રહે છે. આત્મસાક્ષાત્કારની ડાટિએ પહેંચેલ સંત પણ સમય આવ્યે શાખોકાળ વિધિઓનું-મન્ત્રોનું સંમાન કરી તેને અનુસરે છે.

એકાદશીના દિવસે સવારે સાત-સવાસાતના સુભારે પુ. શુરુદેવ, મર્ભી અને યોગેશભાઈ-ભાવનાભી (પુ. શુરુદેવના પુત્ર-પુત્રવધૂ) ચિંહિલ હોસ્પિટલમાં આવેલ મેડ્રન ક્વાર્ટરના આવાસને છેલ્લી અલવિદા કરી 'અદ્ધા'ના નવા બંગલે આવી પહેંચ્યા ત્યારે કેલાસઅહેન સહિત અસંખ્ય ભક્તો અને વિશ્વાળ શાખિયાંદો તેમનું સત્કાર કરવા ઉપસ્થિત હતા. લાલ અણોટિયું ને કઢની પરિધાન કરેલ શુરુદેવે વાસ્તુ પૂજન શાખોકાળ વિધિએ કર્યાં ખાદ ગૃહપ્રવેશ હયો.

દરમ્યાનમાં પૂર્વ જહેરાત અનુસાર લાઘો ગાયત્રી મંત્રલ્પ ભક્તો દારા લખાઈને આવ્યા હતા તેની બણુતરી કરી એક એક લાખની પોથીઓ તૈયાર કરવામાં આવી હતી. એક લાખની એક એવી નેન્યાસી (૮૮) પોથીઓનું માતાજીના મંહિરના ગર્ભમાં પ્રસ્થાપન કરતા પહેલાં શુરુદેવ અને મર્ભી સહિત ઓ ભક્તોએ બંગલાની દરતે પોથીયાત્રા કાઢી હતી. ઐન્ડવાળ સહિત પોથીયાત્રાનું દર્શય પણ્ણું અધ્ય લાગતું હતું. પોથીયાત્રા ખાદ એક લાખની એક એવી ૮૮ પોથીઓ મન્હિરના ગર્ભમાં પધરાવવામાં આવી ત્યારે આસપાસના સમર્ત વાતાવરણમાં ગાયત્રી મંત્રના આદોલનો ગૂંજ જઠયાં હતાં.

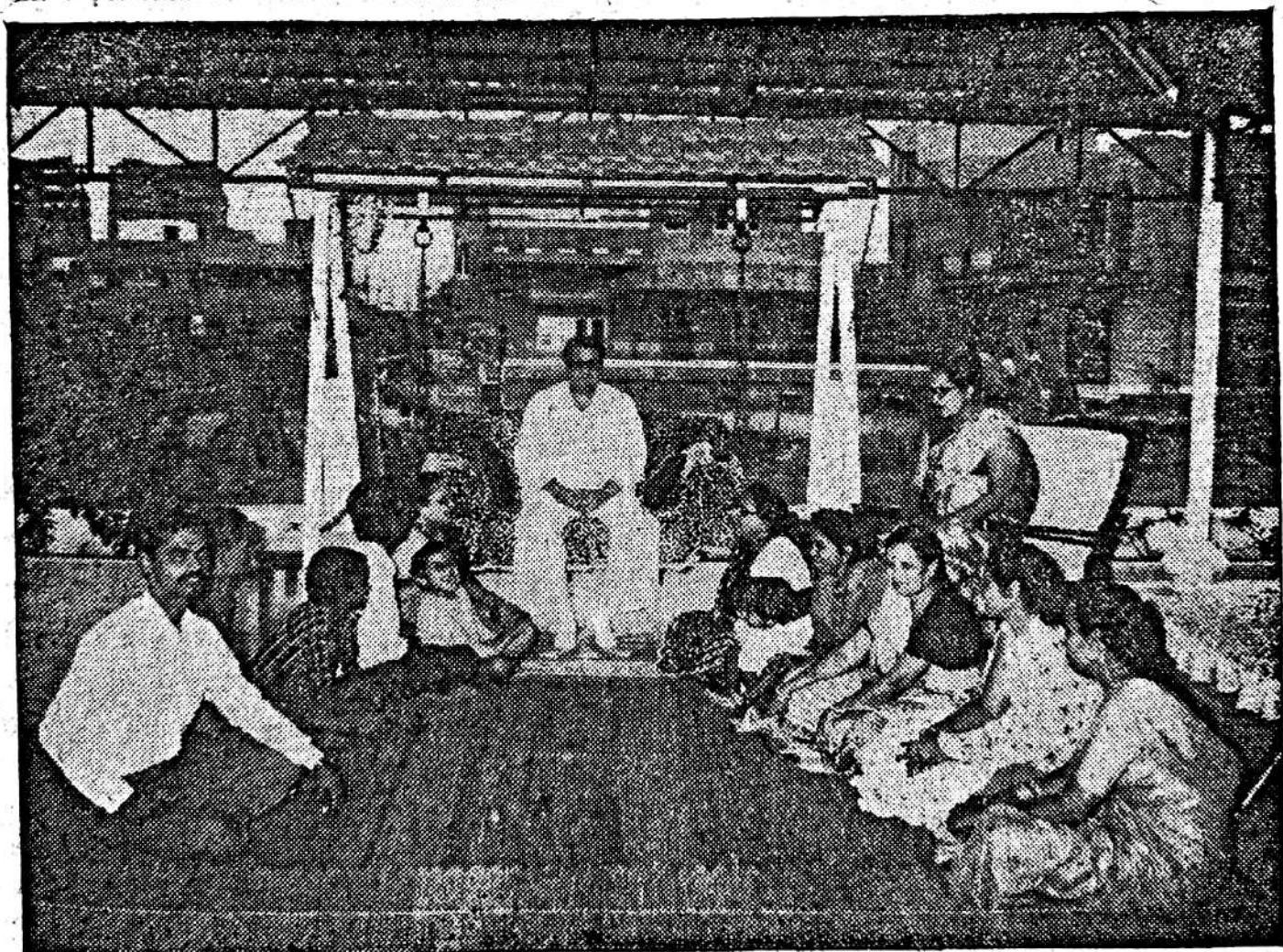
આ મન્ત્રપ્રસ્થાપન ખાદ શુરુદેવના અત્યંત ઇપાપાત્ર ભક્ત અને પુત્રવત્ત એક કાર્યકર્તા ભાઈ 'લાલ'ના દુલામણુા નામે જાણુતા ચિ. બિરેનનો લભપ્રસંગ ઉજવાયો હતો.

મન્ત્રપ્રસ્થાપનમાં ઉપસ્થિત ઓ ભક્તોને માટે પ્રસ્થાહની પણ વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી.

પુ. ગુરુહેવના સાનિધ્યની પળોમાં....

૩ તરતા ઉનાળાની એક સાંજે અમે કૃટખાંક ભાઈ-અહેનો શાખીજીના સાનિધ્યમાં તેમની કૂટિરમાં એડા હતો. શૈશવ અને કિશોરાવરથા વદાવતાં જ શાખીજીનું સાનિધ્ય પામી એકેલા ભાઈ હરેશ અને મુંલાલ યોવનને ઉંઘરે પગ મૂક્તાં જ પરમતરવની-માતાજીની કૃપાની, શાખીજીના આશીર્વાદની અનુભૂતિએ પામવા અધિકારી બની ગયા અને એના આધારે ગોપી-હંદ્ય નેવા પ્રેમ ભાવને બ્યક્ટ કરતી કૃટલીક કાંધપંક્તિએ રચવા લાગ્યા. એમાં શાખીજીના સાનિધ્યમાંથી-આશીર્વાદમાથી 'કંઈક' પ્રાપ્ત કર્યાનો અધ્યસાર સધનપણે વરતાય છે.

આધ્યાત્મિક કઢી, જાન્યુઆરી, '૬૦]

આને ભાઈ હરેશ એવું એક કાવ્ય વાંચતો તેની પૂર્વભૂમિકાને કહેલો એક અનાવ અને પ્રસ્તુત કરું છું. ભાઈ હરેશ એ અનાવનું વર્ણન કરતો જણાવ્યું હતું કે, અંવત ૨૦૪૫ ના આસો વદ્યોદસની એસાંજ હતી. રોજના નિયમ પ્રમાણે કૂટિરમાં ગાયત્રીમંત્રના ચોવીસ વારના ઉચ્ચારણો અને આરતી-સ્તુતિ શરૂ થયાં. સૌના હાથમાં આરતી-સ્તુતિના છાપેલા કાગળો હતા. હિંયકા ૫૨ બિરાનેલ શુદ્ધેન હળવે હળવે હાલતા હિંયકાને સિથર કરી, પેતે ટદાર થઈ આપો. બંધ કરી મન્ત્રાચ્ચાર કરી રખા હતા. આરતી-સ્તુતિ ને મન્ત્રાચ્ચાર શરૂ થવા છતો હું ને મુંલખ અંદરાઅંદર કેટલીક હળવી વાતો કરી રખા હતા. રમ્ભજભરી એક વાતથી અમારા અન્નેનું હસવું માતું નહોતું. અમારી આ અંદરાઅંદરની વાતથી ને હાસ્યથી શુદ્ધેવની, આપો જિખડી ગઈ. તેમતું ધ્યાન અમારા એ તરફ દોરાયું. અમે પણ શુદ્ધેન સામે જોયું. અમારા તણેની નજરો એક થઈ. પણ અમારું હાસ્ય ચાલુ જ હતું. અમારી વાતથી શુદ્ધેવને ઘૂંઘ જ વિક્ષેપ પડયો હતો. નીજુ-ચોથી વાર શુદ્ધેન સાથે સાથે નજર અળતાં મને આતરી થઈ ગઈ કે આરતી પૂરી થતો શુદ્ધેવનો કડક શખ્ફોમાં ઠપકો સાંભળવો પડશે. શુદ્ધેવની શુર્સાભરી નજરોને હું જરૂરી નહોતો શક્યો. મેં આરતી-સ્તુતિનું છાપેલું કાગળ મારા મોઢા સામે ધરી મુંલખને છાંદું:

‘મુંલખ ! આને તૈયાર રહેને.’

તમે કલ્પી શકો છો કે સદ્ગ સૌભય પ્રતિભા ધરાવતા, મિતભાપી, કદી શુર્સો ન કરતા, કદી કોઈને ઠપકો ન આપતાં શુદ્ધેવ થોડી ક્ષણો પૂરતા શુર્સે થઈને અમને અન્નેને જરા કંડકાઈથી ઠપકો આપો ? કહો કે થોડી ક્ષણો તેમનો પુષ્યપ્રક્રિય અમારા પર કલવાયો. અને કૂટિરમાં આનુભાળુના સમસ્ત વાતાવરણમાં ફેલાયો.

શુદ્ધેવ કહ્યું, ‘ભાઈ હરેશ અને મુંલખ ! પ્રાર્થનામાં શિસ્ત જરી છે. શિસ્ત વિનાની પ્રાર્થના નિર્ણયને જે, જે પ્રાર્થના સમયે શિસ્ત ન જળવનું હોય તો પ્રાર્થનામાં એસવું નહિ અને કૂટિર થોડી ચાલ્યા જવું’ ..

કૂટિરમાં સોચો. પડી ગયો. સૌ સ્તખ થઈ ગયા. શુદ્ધેવ થોડી પગો. ગંભીર રખા. તેમને જિહ્વાનો અભય થયો. હોવાથી સૌ તેમને પ્રશ્નામ કરી વિહાય થવા લાગ્યા. રોજના નિયમ મુજબ કૂટિર અમેરી લઈને મેં ને મુંલખે પણ તેમનાં ચરણાર્થ પ્રશ્નામ કર્યા. શુદ્ધેવ અમારા એયના હાથમાં શુદ્ધાનું એક એક પુષ્પ આપ્યું.

વાતાવરણમાં શુદ્ધેવના શખ્ફો હજ જણે પડધાતા હતા. મારા અન્તરમાં પણ શુદ્ધેવના શખ્ફોએ અન્નના આહોલનો જગાડ્યા હતો. અંદરથી જણે કશુક જખડતું અનુભવાયું. તેમનો એ પુષ્યપ્રક્રિય મારે માટે ઉપદેશ સાખિત થયો હતો. તેમના શખ્ફોએ મારા અન્તરતમને જગાડી દીધું હતું ને પેદા શખ્ફોના આહોલને આ કાવ્ય ત્યારે રચાયું હતું. (આ અંકમાં ‘કાવ્યપ્રસાદ’માં ‘ભાપેલું’ કાવ્ય.) શુદ્ધેવની વિરલ કૃપા પ્રાપ્ત કરી શક્યો એ મારું સહભાગ્ય સમજું છું. મેં જ્યારે પ્રથમ વાર આ કાવ્ય શુદ્ધેવ સમક્ષ રજૂ કર્યું ત્યારે તેમની આપોમારી કરુણાની ખારા વરસતી મેં અનુભવી હતી. એ નજરોના અમીનું પાન કરતો હું ધરાતો નહોતો.

થોડાક હિસ્સો. ભાદ આ પ્રસંગ અંગે પોતાનો પ્રતિભાવ જ્યક્ષા કરતો હરેશ-મુંલખે જણાવ્યું હતું કે, આ પ્રસંગ બન્યા પછી ભાઈ હરેશ અને શુદ્ધેવ ખીલ જ હિસથી પૂર્વવત વાત કરતા હતું. જણે કશું જ બન્યું નહોતું. અમે બન્ને કૂટિરમાં પૂર્વવત જ જતા હતા, પણ શુદ્ધેવ સાથે ઢીની રીતે વાત કરી તે મને સમજતું નહોતું. આ માત્ર મારા જ નહિ, પણ ભાઈ-અહેલાનો અનુભવ હતો.

[આધ્યાત્મિક કેણી, બન્યુઆરી, '૬૦

ત્રણ-યાર દ્વિસો તો મેં ગુરુહેન સાથે કશી જ વાત નહોની કરી. ગુરુહેન મનોમન મારા-આમારા વલથુને તપાસી રહ્યા હતા. મન ગુરુહેવની ક્ષમા ભાગવા ધર્છતું હતું પણ તેમ કરી શકતું નહોતું. કયા શખ્દોમાં ક્ષમા ભાગવી?

તે વખતે ગુરુહેવની નજરોનું અમે જે સ્વરૂપ જેણું તેવું કયારેય જેયું નહોતું. આરતી-રતુતિ પૂરી થયા પછી તેમણે જીને એક એક તમારો કેમ ન લગાવી દીધો તેનું અમને આશ્રય હતું.

માન તો સૌ આપે અને એનાથી આનંદ પણ થાય પણ અપમાનને પણ પચારવું જોઈ એ એવો સંદેશ અમે આમાંથી શીખ્યા છીએ. ગુરુહેવનો આ રોપ, આ ગુરુસો એ ગુરુસો નહોતો. પુણ્ય-પ્રકાપ હતો. અમે એને અમારું સહભાગ્ય માનીએ છીએ. કારણ આ પ્રસંગ પછી ગુરુહેવ સાથે કંઈક વિશેષ આત્મીયતા અને સંનિકટતાનો અનુભવ કરીએ છીએ. અમારે માટે-માથે ગુરુહેવની કંઈક વિશેષ કૃપા જીનરી હોય એવું અમે સતત ગુરુહેવના વલથુમાર્થી અનુભવી રહ્યા છીએ.

આ પ્રસંગ બાદ અમે ગુરુહેવના સાનિધ્યમાર્થી તેમની સાથેના અમારા ને અમારી સાથેના તેમના વલથુમાર્થી અમે આપોઆપ અકલ્યપણે એક અનેરી મધુરપણે-વહાલપણે અનુભવ કરી રહ્યા છીએ. આ પ્રસંગ બાદ ધર્યી વાર ગુરુહેવ પાસે એતી અવનવી વાતો, તેમના જીવનના અવનવા પ્રસંગો જાણવા મળ્યા છે.

અમે બન્ને જ્યારે હસ્પા કરતા હના ત્યારે સૌ રતુતિ-આરતીમાં ભય હતા. એક માત્ર ગુરુહેવનું જ ધ્યાન અમારા તરફ હતું ને તેમની આંખો બન્ધ થતી ન થતી ત્યાં ઉંઘડી જતી હતી. તેમના ધ્યાનમાં ઘૂંઘ જ નિક્ષેપ થતો હતો. સદાયની સૌસ્ય ને રમ્ય નજરમાં જે આવેશ-રોપ-કોષ્ઠનું જે સ્વરૂપ જેણું તેણે અમને આરપાર વીધી નાચ્યા હના. આ અન્તરની-અસ્તિત્વની જડ-તોત ભૂમિ પર પોતાના સમરત અસ્તિત્વના આવેશથી, અન્તરના વહાલપરમાં પુણ્યપ્રકાપથી જીવન, જગત અને જીપાસનાના કંઈક નવીન દર્શાન કરવાની દષ્ટિ-શક્તિ અન્ધો એ અમારું અપાર સહભાગ્ય છે.

અમે તો એમની આગળ દૂધ પીતા ખાણક જેવા છીએ. ગુરુહેવ બાળપણુથી જ અમારામાં શિરસ્ત, સંસ્કાર અને સમજથુનો ઉંઘાડ કર્યો, કરી રહ્યા છે તે શું અમારે માટે યોગ્ય નથી? દસ-આર માણસોની વર્ગે અમને જે દ્વિકો ગુરુહેવ આપ્યો એથી અમને જરાય નામોશી જેવું કે શરમજનક નથી લાગ્યું. અમારે માટે તે કૃપાનો આશીર્વાનો વિશેષ આવિર્ભાવ અની રહ્યો છે.

સન્તતું-ગુરુનું સાનિધ્ય, તેમનો પ્રત્યેક શખ્દ અવનવી અર્થ-છાયાઓને ઉંઘાડી આપે છે, નિત નવીન આત્મવિકાસતું પગથિયું ચડાવે છે કે ચડવાની શક્તિ ને દષ્ટિ અંદે છે તે ભૂધલું ન જોઈએ.

ગુરુહેવનું કાર્ય ધર્યું વિરલ છે. તેઓ કદી કોઈને સીધો ઉપહેશ આપતા નથી. પણ આમ આડકણી રીત, એક યા અંધ્ય મિશે પ્રસંગોપાત તેમનું ભાર્ગદર્શન અને આદેશ એક સહુપહેશ અવર્ય અની રહે છે.

ગુરુહેવ શિરસ્ત, સંયમ અને સમયપાલનના આચણી છે. તેમણે આપેલા સમયે મુલાકાતીએ હાજર રહેણું તેના માટે વિશેષ ઉપકારક બની રહે છે. દરેક કાર્ય શિરસ્તઅંક રીત થતું જોઈએ એવો તેમનો આમણ હૈન છે. તેઓ ચોતાને પણ ભાતાજીના શિરસ્તઅંક સેનિક તરીકે ઓળખાવે છે એના પણ તેમનો શિરસ્ત માટેનો આમણ વ્યક્તા થયા વિના રહેતો નથી.

તેમનો નિષ્કામ અનવાનો આદેશ સંયમના જ પાડ શીખવે છે. સંયમ જ માણુસને નિષ્કામ અનાવી શકે છે. મતુધ્ય જેમ જેમ આતરથાથ સંયમ કેળવતો જાય છે તેમ તેમ કમશા: નિષ્કામ અનતો જાય છે.

પ્રવ્યન શાખીજીનો વિષય ન હોવા છતો તેમના સાનિધ્યમાંથી કંઈક ને કંઈક અવનવું અવશ્ય જાણવા મળે છે, જે મતુધ્યને જીવન અને ઉપાસના અગે કંઈક ને કંઈક નવતીત આપી જાય છે.

શાખીજીની નવેમ્બરમાં યોગયેલી સુરત ખાતેની સુલાક્ષણ દરમ્યાન તેમના સાનિધ્યમાંથી ધણી સરસ વાતો જાણવા મળી હતી તે પણ આ સાથે પ્રસ્તુત કરીએ છીએ.

ગઈ તા. ત્રોજ અને ચોથી નવેમ્બર (૧૯૮૮) સુરતમાં શાખીજીની વ્યક્તિગત સુલાક્ષણનો કાર્યક્રમ યોગ્યો હતો. ત્રિકુમનગર ખાતેના એ બંગલાના નાનકડા ઓરડામાં સાંજે ડેટલાંડ લાઈઝનેનો સાનિધ્યની મધુરપ માણુસના-સત્સંગ કરવાના આશયથી બેઠાં હતા. પશ્ચિમાભિમુખ એ બંગલાના ઓરડામાં આયમતા સ્કર્ષનો પ્રકાશ ઇવાઈ ચૂક્યો હતો. રસ્તા પરની લોકોની અવરજવર, વાહનોનો અવાજ અને સિનેમા સામેના ચિયેરમાની લોકોની લીડ નજર સામે હોવા છતો શાખીજીના સાનિધ્યમાં ચિત્ત શાશ્વત શાંતિની ચિરંજિવ અનુભૂતિ કરતું હતું.

પ્રાતઃકાળે જિડી પોતાની દૈનિક ઉપાસનાથી પરવારી આશારે સાડા ત્રણુસો—યારસે। સુલાક્ષણીઓને વ્યક્તિગત સુલાક્ષણ આપ્યા બાદ પણ, જોજન કરી સામે એફેલ શાખીજીના સુખ પર જરાય અણુગમો, થાક કે કંદાળો વર્તાતો નહોતો. એક નવુંવાન જેવો તરફરાટ, પ્રસંગતા અને તાજગી તેમના સમગ્ર અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વમાંથી નિખરી રહી હતી. થાડાક સંમયના મૌન બાદ શાખીજીએ વાતનો દોર સાંખતો હણું :

આજે મારી સુલાક્ષણ આવેલ સૌ લાઈઝનેને તેમના અંગત-મૂર્જબણુલર્યાં પ્રશ્નો હતા—મુશ્કેલી હતી, જે પરતે તેઓએ માર્ગદર્શન મેળાયું હતું પણ એક જ સુલાક્ષણી લાઈ એવા હતા, જેમણે અને પૂછ્યું કે, ‘શાખીજ ! એક ભક્તા ભક્તિ કરે છે ને મંહિરો અંધારે છે, બીજો ભક્તા ખૂબ હાન મેળવી જાકુંમાળથી ભક્તિ કરે છે, જ્યારે ત્રીજો એક ભક્તા તેની ઝૂંપડીમાં એસી માત્ર એક ચિત્તથી પોતાના ઘણ્ણેવના જપ કરે છે. તેની પાસે દીવો પણ નથી, અગરઅતી પણ નથી અને પોતાના ઘણ્ણી છ્યી પણ નથી. તો આ ત્રણુંમાં શ્રેષ્ઠ ભક્તા હુયો ?’

‘આ ભાઈની જિગાસા માટે મને માન ઉપાયું’ મેં હણું, ‘ભાઈ, મારી દશ્શિએ તો ત્રીજો ભક્તા જ શ્રેષ્ઠ ભક્તા છે.’

‘કઈ રીત ?’ તેણે મને પૂછ્યું.

મેં હણું, ‘જે ભાઈ ! ભગવાનની ભક્તિ કે ઉપાસના એ ભક્તાની અંતરની અંગત અને શુદ્ધ બાધત છે. એનો કોઈ પણ પ્રકારનો દેખાડો કે અદર્શન ન હોવા જેઈએ. દરેકને પોતાને દ્વારે તે રીત ઉપાસના કે ભક્તિ કરી શકે છે. પહેલા એ ભક્તોની ભક્તિ સાચી નથી એમ હું કહેવા નથી માગતો. મારા કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે ભક્તિ કે ઉપાસનામાં સાખનનું મહત્વ નથી. હું હંમેશા કહેતો આજ્યો હું કે શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ વિનાની ભક્તિ નથી એ. ચિત્ત ઘણ્ણના સ્વરૂપમાં સમ્પૂર્ણ લીન-એડાશ

અને તે જરૂરી છે. દીવો, અગ્રભાતી કે ઈષ્ટની ઘણી વિના પણ પોતાના સમરણ અરિતત્વથી છિંઠું સમરણ આદ્ધરી આંખો અન્ય કરી, અન્તરમાં ઈષ્ટના સ્વરૂપનું ધ્યાન ધરી મનુષ્ય એક જગાએ લીન બની ગેરિ જય તો તે ભક્તિ, ઉપાસના કે રમરણ શેષ સાંજિત થઈ શકે કારણ તેમાં સમૃદ્ધ અદ્ધ, શરણાગતિ અને ડેવળ તેનું રમરણ જ અરિતત્વભાંથી જિબરાઈ રહે છે. તેથી તે એષ ભક્ત હરે છે. અરિતત્વભાંથી જિબરાતું અવિરત, એકચિતે કરાતું રમરણ પરમાત્મા સાથે અનુસંધાન કરાવી આપે છે.....'

મિતભાષી શાખીજ ન્યારે આમ મુખર અને છે ત્યારે એમની વાણીના પ્રવાહને જીવામાં, તેમના જીવાજના આવેગને સાંભળવામાં અનેરો આનન્દ આવે છે. તેમની વાણીમાં મીડાશ અને અનુભવનું હાન પ્રબટે છે, જે આ સંકુલ જમાનાની જટિલ જીવનરીતિમાં વિશેષ ઉપકારક નીવડી રહે છે.

શાખીજએ વાતનો દોર લંઘાવતાં કહ્યું : અદ્ધ અને શરણાગતિની વાતો કરવી સહેલી છે, પરન્તુ અને આચરણમાં મૂક્ખી ઘણી જ ડિન છે. પોતાના ઈષ્ટની-માતાજીની શરણાગતિ સ્વીકારી તેનામાં અદ્ધ રાખી કાર્ય કર્યે જવું ઘણું દુષ્કર છે.

ધ. સ. ૧૯૭૨ની વાત છે. હું કહાશ્શા કાલોનીમાં નોકરી કરતો હતો. તે વખતનો પ્રસંગ તમે જી જાણો છો. મારાં પુસ્તકોમાં અને 'આધ્યાત્મિક ડેડી'માં પણ એ પ્રગટ કર્યો છે; એટલે તેની વીગતમાં જેવે જીતરતો નથી. પણ મારી ઇમ પર અધ્યું ચોરાઈ ગયું ને જોધરા જવાના પણ મારી પાસે પૈસા નહોતા તે વખતે માતાજીએ મને સ્વર્ણ આપ્યું કે તું અમદાવાદ જવાની તૈયારી કર. ઓદ્ધિસમાં તે અંગે પરિપત્ર પણ આવ્યો. ને મેં સમૃતિપત્ર પણ મોકલી દીધો. ત્યાર બાદ એષ હિસ્સ વેર આવી મેં આરા બાપુજીને કહ્યું : 'બાપુજ ! હું અહીંથી બહલી કરાવી અમદાવાદ જઉં છું. માતાજીએ સ્વર્ણમાં દ્વારા આપી કહ્યું કે તું અમદાવાદ જવાની તૈયારી કર.' બાપુજ કહે, 'એટા ! તને અહીં શું હુઃઅ છે ? અહીં અમે બધાં છીએ. ત્યા તારું કોણ ? કોણ તારી પડ્યે આવી જિબા રહેશે ?'

હું બાપુજની લાગણી સમજ શકતો હતો, પણ તેમનો શાન્દ ઉથાપતો નહિ. મેં બાપુજને કહ્યું : 'આખું વિશ્વ મારું છે... '

મારા દોઢસો. એક જેટલા સહકાર્યકરો મને અમદાવાદ નહિ જવા સમજાવતા. ધર્યા અન્ય સંગાં-સંબંધીઓ પણ મને અમદાવાદ ન જવા ઘણું સમજાવતા. ધર્યા પ્રલોકનો અમદાવાદ ન જવા માટે મારી સામે રજૂ થતાં.

હું સૌની વાત શાંતિથી સાંભળતો. પણ માતાજીએ આપેલ આદેશને મેં નજર સામે રાખ્યો. માતાજીના આદેશને હું મજૂમતાથી વળગી રહ્યો. મેં તો પ્રથમથી જ તેમની શરણાગતિ સ્વીકારી હતી. મને તેમનામાં સંપૂર્ણ વિશ્વાસ હતો. તેમના આદેશને હું વળગી રહ્યો. તેમણે જ મને એવી ભક્તિ પણ આપી. માતાજીના આદેશને વળગી રહેવા માટેનો એ સમય ધર્યો. જ દુષ્કર હતો. પણ મેં કશી પરવા નહિ કરી. આખરે માતાજીના આદેશને અનુસરી હું અમદાવાદ આવ્યો. મને ચોક્કસ અદ્ધ હતી કે, તેણે આ આદેશ આપ્યો છે એટલે જરૂર તેમાં કોઈ ચુભ સંકેત હશે. માતાજીનો આદેશ હતો. એટલે અમદાવાદ આવતાં જ બધી જોડનશ્ય થઈ ગઈ. મારા નિછટના જ એક વડીલે અમદાવાદ આવ્યા બાદ ટકોર પણ કરી હે આટલો વખત બાપતા. પૈસે તાગડખિનના કરી છે તે અહીં રહીને સુકાઈ જરો. માટે જરૂરી ધરબેળા થઈ જવ. પરન્તુ મેં તેમના પૂરા માન આદર જાળવી તેમની ટકોર સહન કરી લીધી....

શરણાગતિ સ્વીકાર્યી પછી તેમના આદેશોનું આમ કઠકપણે પાલન કરવું જરૂરી બની રહે છે. જ્યાં તેમનો આદેશ હોય ત્યાં થીલ ગમે તેટલા વિરોધની પણ પરવાન કરવી જોઈએ. અગ્રસત્રધી-મિત્રો જી કાગઢીથી ભલે પોતપોતાની રીતે કહે, પણ માતાજીનો આદેશ આખરી-સરોવરિ માનીને ચાલીએ તો કથું અહિત થઈ શકતું નથી. અલગત મારે આ કાર્ય કરવું પડશે તેની મને તે વખતે કોઈ કદ્દળના પણ નહોંતી...

આમ આવી અલકભલકની વાતો તો કથાંય સુધી ચાલ્યા કરી. પણ ખણ્ણું સમય વીતી ચૂક્યો હતો. તેથી આવી અનભર વાતોને અટકાવી શુદ્ધેવે જાહેરાનો આદેશ આપ્યો. ત્યારે અંતર કાંઈક વિરલ અભરતાનો અનુભવ કરી રહ્યું હતું. શુદ્ધેવે શ્રદ્ધા, શરણાગતિ, અક્ષિત-ઉપાસના અંગે નવું જ પરિમાણ સમજાયું હતું. અમે સૌચે તેમનાં અરણોમાં પ્રથમ કાર્ય ત્યારે અત્યંત પ્રસન્નતાપૂર્વક આશીર્વાદ પાડવી તેમણે અમને વિદ્યાય આપી.

મનુષ્યજીવનનો કંઠો

શાસ્કીલ

દુ મ્રી, અર્થી, કામ અને મોક્ષ એ જીવનના ચાર પુરુષાર્થ ગણ્યવામાં આવ્યા છે. મનુષ્યનું જીવન આ ચાર પુરુષાર્થ પર નિર્ભર છે. આ ચાર પુરુષાર્થમાં પણ ધર્મનું પ્રાધાન્ય છે. એવું મહત્વ સૌ પ્રથમ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે.

મનુષ્યનો આ ધર્મ કયો, ધર્મનો પુરુષાર્થ કઈ રીતે ચર્ચાકે તે સમજવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

જેમ નહીને, સાગરને એ કાંડા હોય છે, એ એ કાંડાઓની વર્ચ્યે ચર્ચાને જ નહીનો, સાગરનો પ્રવાહ વહે છે તેમ ધર્મ પણ મનુષ્યજીવનનો કાંડો છે. મનુષ્ય જે નહીને કે સમુદ્રના કાંડાને અતિક્રમીને આગળ જય તો તે પાણીના પ્રવાહમાં તથાઈ જય છે, દૂંઘી જય છે, તેનો સર્વનાશ ચાય છે. તેવી જ રીતે મનુષ્ય આ ધર્મના કાંડાને અતિક્રમીને આગળ જય તો પોતાનો સર્વનાશ નોતરી એસે છે, કાળના પ્રવાહમાં તે પણ તથાઈ જય છે અથવા તો જીવનના-કાળના પ્રવાહમાં તે આમથી તેમ ફંગોળાયા કરે છે. તે ગમે તે એક દિલા પ્રાપ્ત નથી કરી શકતો, જીવનમાં સ્થિરતા પણ મેળવી નથી શકતો અને હિસ્થાથન-અસ્થિર જીવન એક બોજ બની જય છે.

મનુષ્યે જીવનમાં સ્થિરતા પ્રાપ્ત કરવા, જીવનને લક્ષ્યવેધી બનાવવા ધર્મનો પુરુષાર્થ અનિવાર્ય અને આવશ્યક છે.

આપણા પ્રાચીન ઋષિ-સુનિઓએ મનુષ્યજીવનના આચરણના કેટલાક નીતિનિયમો નક્કી કરી આપ્યા છે. આચરણના આ નિયમોને જ ધર્મનું નામ આપવામાં આવ્યું છે.

આપણા જીવનમાં મનુષ્યની વ્યાખ્યા અને ધર્મનું માહાત્મ્ય સમજાવતાં કહેવાયું છે કે,

આદાર, નિદ્રા, જય, મેથુનં ચ સામાન્યમેતત્પશુભિર્નાણ્યામ् ।

ધર્મ છું તેવામધિકો વિશેષः ધર્મેણ્ય હીનાઃ પશુભિઃ સમાનાઃ ॥

આદાર, નિદ્રા, જય અને મેથુન એ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓ અનેમાં જ સમાન છે. ધર્મ એ મનુષ્ય માટે વિશેષ છે. ધર્મ વિનાના માણસો પશુઓ સમાન છે.

ધર્મ એ મનુષ્યની વિશ્િષ્ટતા છે, વિલક્ષણતા છે, જેથી મનુષ્ય દીપે છે. આથી આચરણને, આચરણના નિયમોને ધર્મ એવું નામ આપવામાં આવ્યું છે. માણસ જ્યાં સુધી તેને વળગી રહે છે ત્યાં સુધી જ તે માણસ કહેવામ છે.

ધર્મ એટલે મનુષ્યના ચોક્કસ પ્રકારના નીતિનિયમો, ચોક્કસ પ્રકારનું આચરણ, જીવન પ્રત્યેનો સાત્ત્વિક અભિભવ, જીવનના ઉત્ત્ય આચાર-વિચાર-આદાર.

સાચા અર્થમાં માણસ બનવાની પ્રક્રિયા તે ધર્મ.

ધર્મ એ ભતુષ્યને સાચા અર્થમાં માણુસ અનાવે છે. અથવા સાચા અર્થમાં માણુસ અનવાની પ્રક્રિયા તે ધર્મ. માણુસાઈ ને-માનવતાને આભસાત્ કરવાનો પુરુષાર્થ તે ધર્મ.

धर्म' શબ્દની વ્યુતપ્તિ 'ધૂ' ધારુ પરથી થઈ છે. જેના અને જેવા આચરણ્યથી યથાર્થ' જીવન ધારણું કરી શકાય છે તે આચરણવિશેષનું' નામ ધર્મ. મનુષ્યને અતાવનાર, મનુષ્યને પશુતા તરફ જતાં અટકાવનાર તત્ત્વો તે ધર્મ': એટલે જ કહ્યું છે 'ધર્મ' એવ હતો હન્તિ, ધર્મો રક્ષિત રક્ષિત: '— એટલે કે ધર્મનું પાલન કરશે તે જ, તે તે વ્યક્તિ કે સમાજ અથવા સંસ્કૃતાની જીવી શકે, ઓળખાઈ શકે. અન્યથા તો તે વિનાશ જ નોતરે છે.

અમર્ષત વિશ્વ માટે ધર્મ એક જ છે. સમ્પ્રદાયો જુદા જુદા છે. ભનુષ્યની એ નીપજ છે. દરેક સમ્પ્રદાય પણ એક બા અન્ય રીતે એક જ વાત કરે છે. ‘આધ્યાત્મિક કેરી’ના અગાઉના અંડોભાં તેમ જ પુરસ્તકોભાં ‘સમ્પ્રદાય અને ધર્મ’ અંગે હું એટલે અતે એની વિગતોભાં જિતરતો નથી.

કહેવાતું તાત્પર્ય એ છે કે ધર્મ એ મતુષ્યજીવનનું ધારક, પ્રેરક ને ચાલકથળ છે. જે એને આશ્રયે જય છે, રહે છે તે સદ્ગુર્વાંદી સખી જ રહે છે.

ધર્મ એ ભતુષ્યજીવનની દોષ છે અને જીવનના સંચામમાં તે ભતુષ્યનું રક્ષણી કરે છે. તેને વિજયી બનાવે છે, ઝર્ટિં અપાવે છે, પ્રતિષ્ઠા અપાવે છે. તેથી જ ધર્મને જીવનના ઓક પુરુષાર્થ તરીકે અણાવવામાં આવ્યો છે.

ધર્મ એ માનવધર્મ છે. એતા તરવે કંઈક આ પ્રમાણે ગણ્યાવાયાં છે : સત્ય, અહિંસા, અસ્તેય, શૌચ અને ધર્મનિયનિયં.

જીવનમાં સત્યનો આશ્રય લેવો. સત્ય બોલવું. જીવનનો સમસ્ત અભિગમ સાત્ત્વિક હોવો. જરૂરી છે. પ્રાણુના ભોગે પણ સત્યને વળગી રહેવું. સત્યનો આદર કરવો. અસત્ય-જૂઠાણાનો કદ્દી આશ્રય ન લેવો. સત્ય એક સનાતન તર્ફ છે. તે ગમે તે સ્થળે, ગુમે તે સ્થિતિમાં હાજર હોય છે ને મનુષ્યની વહારે અવશ્ય આવે જ છે. સત્ય એ સ્વાર્થી પર છે. જીવનની દીવાદાંડી છે. મનુષ્યના-પચિકના પણ પર પ્રકાશ પાથરી ભાર્ગ દ્શાવિતું રહે છે.

અહિંસાને પરમ ધર્મ ગણ્યાવ્યો છે. અહિંસા એટલે કોઈ ને - જીવમાત્રને પણ મારવું નહિ એવો અર્થ થાય. પણ અહિંસાનો વ્યાપક અર્થ લઈએ તો પ્રાણી ભાત્રની રક્ષા કરવી એવો થઈ શકે. કોઈના દિલને દુઃખ-આધાત આપવા જેવી હિંસા બીજી કોઈ નથી. એટલે જૌની પ્રસન્નતામારી, સુખમારી, આનંદમાં સહભાગી બનવાનો, વૃદ્ધિ કરવાનો પ્રયાસ થવો જરૂરી છે. કોઈનું સુખ નન્દવાય, કોઈનું દિલ દુખાય કે કોઈના દિલને દુઃખ થાય એવા વાણી, વર્તન કે આચરણ કરવાં એ સૌથી મોટી હિંસા છે.

અરસેય એટલે ચોરી ન કરવી. સર્વ પ્રકારે પ્રમાણિકતા, નીતિ ને નિષ્ઠાથી જીવન જીવન.

શૌય એટલે અન, વચન અને કર્મથી પવિત્ર રહેવું. દુઃખ આચાર-વિચારથી દૂર રહેવું. જીવનમાં આરા સંકલ્પો. કરી તેને સાક્ષાર કરવા પ્રયત્નશીલ રહેવું જોઈએ.

ચોતાની સમરલ ધનિયે। પર કાણુ મેળવવે। જરૂરી છે. જે આત્મસંયમ કેળવી ધનિયે।ને ચોતાના વશમાં રાખી શકે છે તે જ સાચો ભાણુસ છે. આત્મસંયમી ભાણુસ જીવનને-સમરલ અસ્તિત્વને સત્ત્વથીબ બનાવે છે. તેનું જીવન, વ્યક્તિત્વ ને અસ્તિત્વ આનંતર સર્વના તેજથી હીચે છે.

આ ઉપરાત વિદ્યા, કેળવણી, ક્ષમા, અલોભ, ફાન, દ્વા, તિતિક્ષા, નઅતા, વિવેક ને ધૂતિ એ ધર્મનાં જ તરવો છે, માણુસની તે આચારસંહિતા છે. જેના આચારણુથી મનુષ્યનું મનુષ્યત્વ ખીલી શકે છે.

આથી યે વિશેષ માણુસની સહનરીલતા, સહિષ્ણુતા એ વિશેષ આવકાર્ય છે. વ્યક્તિના પોતીઓ, સમાજના, કુદુંબના અને દેશના ઉત્થાન માટે, સહનરીલ માનવી જ પોતાનો ધર્મ સુપેરે બળવી શકે છે, જણવી શકે છે. કારણ ધર્મના આચારણમાં માનવી સમક્ષ અનેક પ્રલોભનો આવે છે. અનેક હસેઠીઓ આવે છે, અનેકવિધ રીતે કુપરા કાળનો સામનો કરવાનો સમય આવે છે. ગમે તેવા કુપરા કાળમાં પણ મનુષ્ય પોતાના ધર્મભાથી ચલિત થતો નથી, ધર્મને છોડતો નથી અને ચુસ્તપણે તતો અમલ કરે છે તેનું કદી કેદ્ધ રીતે અહિત થતું નથી. માણુસ પોતીઓ સંતોષ ખાતર પણ ધર્મનો અમલ કરે છે, કરી શકે છે. ધર્મનું આચારણ કરવા જતો પ્રાણુનો પણ ત્યાગ કરવો પડે તો તે શ્રેષ્ઠકર છે.

શ્રીમહ લગ્વહૃગીતામાં કહ્યું છે કે, સ્વધર્મે નિધન ક્રૈય : (અ. ૩ || શ્લોક, ૩૫)

વળી તેમણે એમ પણ કહ્યું છે કે અથ્વ ભાત્રામાં પણ મનુષ્યે કરેલું ધર્મનું આચારણ તેને મોટા ભયભાથી બચાવે છે.

ધર્મનું ભાડાત્મ્ય અને તેનાં તરવો સમજ્યા પણી તેના મૂળમાં ડાંકિયુ કરીએ.

ધર્મ એટલે મૂળભૂત રીતે તો મનુષ્યની ઇરજ. ધર્મ એટલે નૈતિકતાના મૂલ્યો. સત્યના મૂલ્યો. ઇરજ, નૈતિકતા અને સત્યના મૂલ્યો મનુષ્યના જીવનમાં, સમાજમાં, કુદુર્ઘનમાં, અને દેશમાં ડેર્ફેર પથરાયેલાં છે. ઇરજ એ મનુષ્યજીવનનો એક લાગ છે. જે માનવી પોતાની ઇરજભાથી છટકી જાય છે, પોતાની ઇરજ ચૂકી જાય છે તે હચિત નથી. આ ઇરજ અજાવતી વેળા મનુષ્યે ઉપર દ્વારાવીલા તમામ તરવો નજર સામે રાખવાં જરૂરી છે.

ઇરજની પ્રતિતી અને પાલન એ જ મનુષ્યનો સાચો ધર્મ

મનુષ્યની ઇરજનું ઇલક જ્યાપક છે. જીવનમાં ડાલે ને પગલે ઇરજે બળવવાની છે. આ ઇરજ આતા-પિતા પ્રત્યેની સૌથી શ્રેષ્ઠ ઇરજ છે. ભાઈ-અહેન પ્રત્યેની, કુદુંખ પ્રત્યેની, સમાજ પ્રત્યેની, દેશ પ્રત્યેની ઇરજને સહયે સમયે અજાવતા રહેલું જરૂરી છે. નિજના, કુદુર્ઘનના, સમાજના ને દેશના ઉત્થાન માટે નૈતિકતાના મૂલ્યોનું જતન કરવું એ પણ એક ઇરજ જ છે.

ધર્મ એ મનુષ્યનો એક સંરક્ષાર છે. એનું સિંચન બાળપણુથી જ થવું જરૂરી છે.

ધર્મ એ સ્વયંભૂ બાધત છે.

ધર્મનું આચારણ મનુષ્યના અરિતિવની તમામ ભલિનતાઓનો પરિહાર કરી શકવા સર્વાં છે. સ્વયંભૂ રીતે આચારણેલો ધર્મ એ માનવીને સંતોષ, માનસિક શાંતિ અને આનંદ આપે છે. એ તો સ્વાતુલવે જ સમજાર્દ શકે.

માણુસને પોતાની ઇરજનું ખરેખર કાન થાય, પ્રતીતિ થાય તે પ્રતીતિ બાદ એનું પાલન થાય એ જ ખરો ધર્મ.

સ્વનો પરિચય - હું કોણું? - મેળવવાતું-ઓળખવાતું કાયું ખર્મ દારા જ શક્ય અને છે.

ખર્મ આપત્તિકાળમાં અવશ્ય ઇપકારક નીવડી શકે છે. હુંખના દ્વિસોમાં દિલાસો અનીને જીવવાતું બળ આપે છે. જીવનને ખમીર અને ખુમારીથી સખર અનાવે છે. ખર્મ ભાષુભાને ટકી રહેવાની, જ્ઞાનભવાની શક્તિ આપે છે.

જીવનમાં ભાત્ર ઉપાસના કરવાથી, ત્રણ માળા ગણ્યા કરવાથી જ કામ પતી જતું નથી. એ તો જીવનનો એક લાગ છે. ત્રણ માળા ગણ્યું વાંચે સાથે સાથે પણ પોતાની ઇરજ પ્રત્યે જે સખાન રહે છે, સખાન રહીને તે અન્નવે છે ત્યારે જ તે ઈશ્વરની-ઈષ્ટની હૃપા પ્રારેત કરી શકે છે. અંગત-કૌયુદ્ધિક ઇરજેની સાથેસાથે માનસિક રમરણ-જ્યાપ ચાલુ રાખશે. તો ઓંર આનંદ આવશે.

મતુષ્યે જીવન અને સંસારની પળોજીણું વચ્ચે આત્મવિકાસની કેડી કંડારવાની છે. આ કેડી કંડારવા માટે, આ કેડીએ આગળ ધપવા માટે પણ મતુષ્યે નૈતિકતાની મૂહથો. અપનાવી, ઇરજે પ્રત્યે સખાન રહી ઈશ્વરતું-ઈષ્ટતું-માતાજીતું રમરણ કરતાં કરતાં આગળ વધવાતું છે.

મારા જીવનનો એક પ્રસંગ અતે વર્ષાંથું ખું, જેમાથી મને મારી ઇરજ બળાયાનો અપાર સંતોષ અને આનંદ થયેલો.

આશરે હું દસેક વર્ષનો હોઠશ. તે વખતે અમે ગોધરા રહેતા હતા. એક દ્વિસ મામાના દીકરાએ સાથે ગામના તળાવે નહાવા ગયા. મારા મામાના દીકરાએ નહાવા પડ્યા. તેઓને તરતી પણ આવડતું હતું. હું કિનારે બેઢો હતો. અચાનક મારો પગ લંપસ્યો અને ગોયું ખાઈ હું તળાવમાં પડ્યો. પાણીમાં હું ગોથાં ખાવા લાગ્યો. મને તરતી આવડતું નહોતું. ગામના સોનીના દીકરાએ મને ઝૂખતો જોયો. અને તે પાણીમાં ઝૂદી પડ્યો. તેણે મને પાણીમાંથી બેંચી બહાર કાઢ્યો. અન્યથા મારું અરિતિત જ ન હોતા!

વર્ષો પસ્તાર થઈ જયાં. આ અનાવ પણી અમારી ખાસ મુલાકાત નહોતી થઈ. એક રતે હું મારા ઘરની સામે ભન્દિરના ઓટલે સહો હતો. અડધી રત વીતી હશે ત્યાં ચોર! ચોર! ની બૂમો મેં સાંસળા. હું જાગી ગયો. ઓટલા પરથી જિતરી રસ્તા પર આવ્યો. સામેથી મેં એક યુવાનને હોડતો જોયો. હું પણ એની પાછળ હોડ્યો. અને મેં તેને પછી લીધો. તેણે ચોરી કરી હતી અને ચોરેલી વસ્તુ લઈ તે ભાગતો હતો. પાછળ મોડું ટોળું હોડતું આવતું હતું. રાત્રીના અન્ધકારમાં પણ મેં એ યુવાનને ઓળખી લીધો. આ એ જ યુવાન હતો કે જેણે મને ઝૂખતો અચાય્યો હતો. જેણે મારી જિંદગી અચાવી હતી. આજ અને અચાવવે, એતું રક્ષણ કરવું મારી ઇરજ હતી. એક જ સેકન્ડમાં મેં નિર્ણય લઈ લીધો. મેં એને કહ્યું, 'તેં ચોરેલી વસ્તુ મને આપી હે અને ભાગી જ.' એણે ચોરેલી વસ્તુ મારા હાથમાં મુક્કી દાંચી અને એ ભાગી છૂટયો. એટલી વારમાં ટોળું હોડતું હોડતું ચોર! ચોર! પડ્યો! પડ્યો! ની બૂમો પાડતું મારી નજીબ આવી પહેંચ્યું. મેં ટોળાને કહ્યું ચોર તો નાસી છૂટયો છે, પણ એણે ચોરેલી વસ્તુ આપી દીધી છે. વસ્તુ લઈ લોડો વિખરાઈ ગયા.

આમ જીવનમાં એવી ચોક્કસ પળો આવે છે, જ્યારે તે મતુષ્યને ઇરજતું આહવાન આપે છે, માણુસે ઇરજની આ અને આવી તકા જડપી લેવી જોઈએ. એ તકા જડપી લેવામાં જ મતુષ્યની માણુખ્યાઈ છે.

[આદ્યાત્મિક કેડી, જાન્યુઆરી, '૬૦

વિરલ ઉપાસકની ઊર્જરી કાર્યપ્રણાલી

૧। યત્તી-ઉપાસક 'શાખીજી'ના નામથી સૌ હોઈ પરિચિત હો જ. ભાત્ર ગુજરાત ક્રાંતિકાના વિદેશીઓના પણ કેટલાક ખૂણાએ સુધી તેમના કાર્ય અને સંદેશની સુવાસ પમરી ચૂકી છે. ભારત ભૂમિના તેઓ એક પ્રભર સન્ત છે. ભારતની ભૂમિ પર આ જાયત્તીના લાડલા પુત્ર તરીકે - માગાયત્તીના. સંદેશવાહક તરીકે તેઓ અવતર્યા છે. ભાતાજીએ સ્વયં તેમનામાં આધ્યાત્મિક સિદ્ધિએ અને આત્મિક શક્તિએનું સિંચન કરી, તેમને માધ્યમ બનાવી-નિમિત્ત બનાવીને જાયત્તી-ઉપાસનાને. પવિત્ર ને હિંય સંદેશ વહેતો કર્યો છે. તેમણે ઉપાસના માત્ર (પણી તે અને તે દેવ-દેવીની હોથ)ના સરળ ને દોષભોગ્ય સ્વરપણું નિર્દર્શન કર્યું છે. તેમના કાર્ય અને સંદેશમાં સરાતુઅનેનો નિચોડ તેમ જ ભાતાજીના આદેશ, સંકેતો અને પ્રેરણા રૂપદર્શને નીતરી આવે છે. એને આધારે જનસમાજમાં અને માનસમાં ઉપાસનાની-જાયત્તી-ઉપાસનાની પુનઃપ્રતિષ્ઠા અથે તેઓ નિષ્ઠ પ્રયાસો આહરી રહ્યા છે.

તેઓ સર્પૂષ્પું અંક્ષા અને શરણાગતિથી મા-બાળકનો સમબન્ધ ડેલાની, નિષ્ઠામ ભાવે ત્રિપદા જાયત્તી મહામંત્રની દરરાજ એણામાં એણી ત્રણ માળા કરવાનો આદેશ આપે છે.

શૈશવમાં બજોપરીત ધારણ કરતો જ એક ભાલથુપુત્રને માટે સહજ એવા જાયત્તી-મંત્રના જરૂરને તેમણે પોતાના દૈનિક નિત્ય કંમમાં વણી લીધા હતા - સર્પૂષ્પું અંક્ષા, શરણાગતિથી અને ભાત્ર ફરજ જ્ઞાનનાથી નિરપેક્ષ બનીને. આને પરિષ્વામે તેમને ભાતાજીનો સાક્ષાત્કાર થયો. ભાતાજીએ તેમને દોષ-સેવાનો આદેશ આપે. ભાતાજીના આદેશથી ઉચ્ચ હોદાની, જારી આવકનાળી સરકારી નોકરી છોડી પોતાનો સમસ્ત સમય દોષસેવારે વિતાવવાનું તેમણે શરીર કર્યું. એ દારા શરણાગતિની એક ચોક્કુ વિભાગના-આદ્ય જનસમાજ સમઝ તેમણે ધર્માં છે.

શાખીજી ગૃહસ્થાશ્રયી છે, તેથી એક ગૃહસ્થને ભજાવારી પડતી બધી જ જવાખદારી તેમણે પણ અદ્દા કરવી પડે છે. તેમનું જીવન અને કાર્ય જરૂરને પ્રત્યક્ષ પ્રમાણિક બની રહ્યા છે કે ઘર્યરની બેક્લિન કરવા માટે સંસાર છોડવાની આવર્યકતા નથી. સંસારમાં રહીને સાસારિણ-સામાજિક તમામ જવાખદારીએ નિષ્ઠાપૂર્વક અદ્દા કરતો કરતાં પણ ઘર્યરબક્લિન કરી શકાય છે, આત્મવિકાસનો ભાર્ય પ્રાપ્ત કરી આક્ષાત્કાર પણ મેળવી શકાય છે.

શાખીજીની કાર્યપ્રણાલીનાં ત્રણ પાસાં છે : (૧) વ્યક્તિગત સુખાંકાત, (૨) જીવનજળ અને (૩) શક્તિપ્રદાનની જારવાર.

ક્રમેનું ટેલિવિઝન શાખીજીનાં આંતરચ્છુ સમક્ષ વ્યક્ત થાય છે.

આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિથી નરત વ્યક્તિ જ્યારે શાખીજીની મુલાકાતે આવે છે ત્યારે તેઓ સર્વોને ગાયત્રી ઉપાસના-ત્રિપદા ગાયત્રી મહામંત્રનો જ્યપ કરવા સૂચયવે છે. માતાજીની એકધારી ઉપાસનાના પરિણ્યામે, માતાજી સાથે સંધાર્યેલ આત્માનુસંધાન દ્વારા કોઈપણ વ્યક્તિને તેમની સુશકેલીમાં ઉપકારક નીવડે તેવા આદેશા-સંકેતો માતાજી તરફથી શાખીજીને પ્રાપ્ત થાય છે. તદ્દસાર શાખીજી પ્રયે હું વ્યક્તિને વ્યક્તિગત મુલાકાત આપે, તેમના પ્રશ્નોના ઉકેલ ભાટે ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક-ઉપાસનાકીય ભાર્યાદર્શાન આપે છે. આમ વ્યક્તિગત મુલાકાતના અભિગમ દ્વારા તેમણે જનસમાજમાં ઉપાસના અંગે, દૃષ્ટિ અંગે રસ ને તુચ્છ પેદા કર્યા છે, તે આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે તેમનું પણ્ણ મોટું પ્રદાન દેખી શકાય.

અસાધ્ય એવા શારીરિક-માનસિક રોગો ભાટે શાખીજી અભિમંત્રિત જીવનજળ આપે છે. એ જળ તેમના આદેશ અનુસાર લેવાનું હોય છે. જળની આથે શાખીજી માતાજી તરફથી ને સૂચનો પ્રાપ્ત થાય તે ૨૪ કરે છે.

જીવનજળની સાથે ગાયત્રી મંત્રજ્યપ પણ અનિવાર્ય ને આવશ્યક છે.

જીવનજળની સૌથી મોટી વિલક્ષણતા કે નિશ્ચિષ્ટતા એ છે કે જળ સ્વચ્છ ને અંધ વાસણુમાં પણ હુંમેશ અતિ સ્વચ્છ ને યથાવત રહે છે. એમાં જીવાત પાડતી નથી.

જીવનજળ ખલાસ થતાં વ્યક્તિએ શાખીજીનો ઇન્ડિ ઝર્પક્ક સાધી નવું જળ અભિમંત્રિત કરાવવાનું રહે છે. એમાં હર્ષનું સાદું પાણી હમેરી શકાતું નથી. ને વ્યક્તિ ભાટે જળ અભિમંત્રિત કરાયું હોય તેનાથી જ એ જળ લઈ શકાય. એક જ ધરની દરેક વ્યક્તિએ જૂદું જૂદું જળ અભિમંત્રિત કરાવી લેવાનું હોય છે. શાખીજીના આદેશ પ્રમાણે જળ દરરાજ નિયમિત લેવું જરૂરી છે, સાથે તેમણે દરેકાં સૂચનો અને જ્યપ પણ.

તર્ફાની નિદાનની પરિસીમાં વદાવી ચૂકેદા શારીરિક-માનસિક રોગો ભાટે જીવનજળ ઉપરોક્ત શાખીજી માતાજીના આદેશ અનુસાર શક્તિપ્રદાનની સારવાર આપે છે.

શાખીજીનો વ્યક્તિગત મુલાકાતનો અભિગમ સામ્રાજ્યકાલીન મનુષ્ય ભાટે આશીર્વાદ સમાન અને અત્યંત ઉપકારક છે. અત્યારે મનુષ્યનું માનસ અતિ સંકુચિત બની ગયું છે. મનુષ્યને અનેક પ્રકારના ભૌતિક-આધ્યાત્મિક કે ઉપાસનાકીય પ્રશ્નો મુંજવતા હોય છે, જેનું કોઈ નિરાકરણ આવતું નથી. જીવનની આધિ-વ્યાધિ-ઉપાધિથી નરત વ્યક્તિ હું અને જીવાથે છે એવા સમયમાં શાખીજીનો આ વ્યક્તિઅત મુલાકાતનો અભિગમ માનવજલત ભાટે શ્રેષ્ઠસ્કર નીવડી રહે છે.

શાખીજીની આ નિઃસ્વાર્થ સેવા છે. તેઓ દરેક વ્યક્તિને નિઃશુલ્ક (હી વિના) મુલાકાત આપે છે. તેમના વચ્ચેનો સત્ય હરીને જ રહે છે. તેમનામાં લેખમાત્ર અહમું નથી. તેમના સાનિધ્યમાં આવનાર વ્યક્તિના મનમાં દોલાતા વિચારો-મુંજવણોની તેઓને ખરર પડી જાય છે. શાખીજી મિતભાષી છે. કોઈ સાથે વધુ વાત નથી કરતા, પણ મહત્વની હકીકત એ છે કે એક જ વાક્ય કે શાખીજીના પણ તેમને સમર્થ પરિસ્થિતિનો ઘ્યાલ આવી જાય છે. વ્યક્તિનું ચારિશ્ચ, તેના કર્માનું ટેલિવિઝન શાખીજીના આતીરચક્ષુ સુભક્ષુ વક્તા થાય છે અર્થાત્ તેઓ તેમની હિંય દાખિયી ભૂત, અવિજ્ઞ ને વર્તમાનનો તાગ પાખી લે છે.

ઉપાસના કચારેય એણે જરૂરી નથી.

[આધ્યાત્મિક ડેલી, જાન્યુઆરી, '૬૩]

જ્ઞાનીલિંગું દર મન્ત્ર્ય છે કે પૂર્વ જન્મનાં કર્મો પ્રગાઢું જ માત્રાનું જીવન ધરાય છે. વાક્યાત્મે
ચેતાનાં સારી-માટાં કર્મેનું પરિણામ તો બોગવવું જ પડે છે. ગાયત્રી-મંત્રજ્ઞપથી-ઉપાસના માત્રથી
મનુષ્યના અસત કર્મો ક્ષય પામે છે કે નષ્ટ થાય છે, વ્યક્તિને ઉપાસનાનું ફળ તો વહેલું કે મોહું
અજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય જ છે, ઉપાસના કયારેય એળે જતી નથી.

યન્ત્રયુગના આજના જમાનામાં માનવી સુખ શાંતિ ગુમાવી એઠો છે ત્યારે પરમ તરફનો આશ્રય
અહંક કરી તેના સમરથુથી શાંતિ પ્રાપ્ત કરાવનાનો શાલીલનો વૈધિકિતઃ અભિગમ ને આદેશ દોષોઽય
ને અવિસ્ભરણીય બની રખો છે.

તમે જીવનને પૂરેપૂરું લુચો છો ખરા ? ગઈ કાલનો જ વિચાર કરો ને !
તમારો ઓક ઓક કલાક શી રીતે વખરાયો ? સમયનો દુંબ્યંદ કેટલો થયો ?
જીવત કેટલું વેદજ્ઞાયું ?

ઉપાસકેને માર્ગદર્શન

૩૫

ધ્યાતિમંક કેડીની શરૂઆતના અંકોમાં તેમ જ માર્ગ કેટલાંડ પુરતકોમાં ઉપાસના-
હેનિક ગાયત્રી ઉપાસના અંગે પ્રશ્નોત્તર હેઠે ચર્ચા કરી માર્ગદર્શન આપી ચૂછણો
હું. કેટલાંડ વખતથી નવા આવતાર સુદ્વાડાતીઓનો ઉપાસના અંગે-હેનિક ઉપાસના અંગે-કેટલાંડ
મુજબણો. રહે છે. તેઓ હેનિક ઉપાસના અંગે ચોણ્ય ગણધ્રારી પ્રાપ્ત કરવા ઉત્સુક છે, તેથી તેઓની
લઘુકારી ખાતર ઉપાસના-હેનિક ગાયત્રી ઉપાસના અંગે પ્રાથમિક ભાદ્ધિતી અને પ્રરતુત લેણી છે.
ઉપાસનાના પાયા હૃપ અને આપેલ ભાદ્ધિતી ઉપાસક ધ્યાનમાં રાખવી જરૂરી છે.

ત્રણુ માળાનો કુમ

હેનિક ગાયત્રી ઉપાસના કરવા ધ્યાનનારે સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા, શરણાગતિપૂર્વક, મા-ખાળકનો સમૃદ્ધ
કુળવી, નિષ્ઠામ કાવે ત્રિપદ ગાયત્રી મહામંત્ર (અંગ ભૂર્ભૂવः સવः છં તત્ત્વનિતુર્વરેષ્યમ् અગોહેવસ્ય
ધીમહિ દિયો નઃ પ્રયોદ્યાત् અંગ)ની ઓછામાં ઓછી દરરોજ ત્રણ માળા કરવી જરૂરી છે.

એ જ પ્રમાણે અન્ય ડોઈ પણ દેવ-દેવીની ઉપાસના થઈ શકે છે, પરન્તુ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ
એ ઉપાસનાનો મુખ્ય પાયા છે, એ પાયા પર જ ઉપાસનાની ધર્મારત અણી શકાય છે.

ઉપાસનાનો સમય

ઉપાસના કરવા માટે પ્રાતઃકાળ ધ્યાનમુહૂર્ત-સવારે ચારથી સાતનો સમય-સર્વોત્તમ છે. ઉપાસકે
સ્નાન શૌચાદ્યથી પરવારી ઉપાસનામાં પ્રરત થવું જોઈએ. તે શક્ય ન બને તો, બને એટલા વહેલા
છીએ, પરવારી ઉપાસનામાં બેઘ્રાનું જોઈએ. દરરોજ એ પ્રમાણે નિત્ય કર્મથી પરવારી પછી જ અન્ય
પ્રરતિમાં પરવાનું હેઠળની બહાર નીકળવું જોઈએ. એવા નિયમ કરવાથી શરીર અને મનમાં એક
પ્રકારની માનસિક તાજગી, સ્વર્ગિ, સ્વર્ત્તિ, પ્રસન્નતા ને શરીરને અનુભવ થશે. તેમ જ સંખળા બ્યવહારો-કાર્યો
અન્ના રહેણે.

દરેક ઉપાસક દરરોજ પોતે ક્ષેત્રને સમય ચોક્સસપણે ઉપાસનામાં વિતાવી શકશે તે તેણે
નજી કરી લેવું જોઈએ, દરરોજ જ્યા, નામરભરણ, રતોત્રપાઠ વગેરમાં તે અહેદે કલાક, કે કલાક હે
એ કલાક વિતાવશે હેડેમ તે પણ તેણે નજી કરી લેવું જરૂરી છે. તે સમય પ્રમાણે ઉપાસક ઉપાસનાનો
કુમ બહારનો છે.

સમયનો પ્રભાવ

પ્રાતઃકાળ-ચારથી ચાત-તો સમય જળવાય તો વધુ સાચું. કારણ કે તે વખતે આસપાસના સંખળા
વાતાવરણમાં એક પ્રકારની અલીચિક શાંતિ પથરાયેલી હોય છે. પોતાના ધરનું વાતાવરણ પણ
અંપૂર્ણ શાંત હોય છે. એવા શાંત વાતાવરણનો ચિત્ત પર-મન પર-ગાઢ પ્રભાવ પડે છે. એકાયતા
પણ કેળવી શકાય છે. એથાયે ચિત્તા અભિમુનિઓના, સિદ્ધપુરુષોના, સંતોના વાયુમંડળમાથી વહી
ચાવતા રૂપનોને અને સંદેશાઓના જીવી શકાય છે. એ રૂપનોને અને અનુભૂતાઓને કારણે ઉપાસકની
ઉપાસના આતનંધ્રાં બને છે, જીતન્ય અને નિયમિતતા પણ જીવી શકાય છે. સંખળા બ્યવહારો

અરળ બની જય છે. અસ્તિત્વ એક પ્રકારના અલોહિક આદ્વાદનો અનુભવ કરે છે. પ્રાતઃકાળનો સમય જળવવાથી શરીર અને મન પર તેનો ગાઢ પ્રલાવ પથરાય છે એ અનુભવે જ સમજશી.

ફેરફારનો અવકાશ

દૈનિક ઉપાસનામાં સંલોગવશાત ફેરફાર થાય કે સગય વત્તો-ઓછો મળે તો તે ચાલી શકે છે, પણ જે કંઈ બાકી રહે તે અન્ય પ્રવૃત્તિઓની સાથે પણ માનસિક રીતે કરી શકાય છે. કરી લેવું જોઈએ.

સમયની જળવણી

દરરોજ એક જ સમયે નિત્ય નિયમિત ઉપાસના કરવાથી માતાજી સાથે - છાટ સાથે એક પ્રકારનો નાતો જોડાય છે. દરરોજ એક જ સમયે નિત્ય નિયમિત ઉપાસના કરવાથી, અગવાનના સાનિધ્યમાં એજવાથી તેની અમી દષ્ટિ, કૃપા, પ્રેરણા ને સંકેતો સરળતાથી પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. અગવાન પણ તે સમયે અકાતાની અચૂક પ્રતીક્ષા કરે જ છે. તેથી ધ્યાન સાથે અનુસંધાન સાધવા માટે એક જ સમયે ઉપાસનાનો કુમ જળવવો જરૂરી છે. જેમને ધ્યાન કરવામાં અભિનુચ્છ છે તેમને માટે પણ ચાર વાગ્યાનો સમય શેષ છે.

ગાયત્રી-ઉપાસના-મંત્રભૂપના સંહર્ષામાં કંઈ તો સવારે ચાર વાગ્યાથી સૂર્યાસ્ત સુધી બમે તે સમયે જ્યાપ થઈ શકે છે, માળા કરી શકાય છે. સૂર્યાસ્ત પછી માળા કરવી હિતાવહ નથી. માનસિક જ્યાપ થઈ શકે છે.

ઘેઠક

ઉપાસના કરનારે પૂર્વાભિમુખ અથવા ઉત્તરાભિમુખ છાટની-માતાજીની છાંખી જામે રાખી, ડોંગ અને કુમર ટદાર રાખી નજરને છાણના-માતાજીના સ્વરૂપમાં કેન્દ્રિત કરી, પલાંઠી વાળા જેસવું. જેમને આ પ્રમાણે એજવાની તકલીફ હોય તેઓ ખુરશીમાં કે પોતાને અનુકૂળ પડે તે રીતે પણ જેસી શકે છે.

આસન

ઉપાસકે દર્દના આસન પર જેસવું જોઈએ, દર્દના આસન પર અન્ય કોઈ પણ આસન પાથરી શકાય છે. ઉપાસકના શરીરમાં ઉપાસના કરતો જ્યાપ કરતો એક પ્રકારની અલોહિક શક્તિનો સંચાર થાય છે. આ સંચાર પામેલી શક્તિને શરીરમાં-અસ્તિત્વમાં સંચિત કરવા-સંધરી લેવા માટે દર્દનું આસન જરૂરી છે. દર્દનું આસન શક્તિનું અવાઢું છે. તેથી સંચારિત પામતી શક્તિનું (Earthing) અધિંગ નથી થઈ જતું. જમીનમાં નથી જિતરી જતી. દર્દના આસનને ઉત્તમ ને પવિત્ર માનવામાં આવ્યું છે.

સ્થળ

ઉપાસનાનું સ્થળ નિશ્ચિત હેવું જરૂરી છે. આપણા ધરમા જેવી રીતે રસેંડું, ડાઇનિંગ ઇમ, એસવાનો ઓરડો, જ્વાનો ઓરડો વગેરે અલગ અલગ વ્યવસ્થા હોય છે તેવી રીતે ભતુભ્યને સુલભ હોય તો ધરમા પૂળ માટે અલાયદા રથાનાની વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ. જે જેવી વ્યવસ્થા ન થઈ શકે તો શાંત, આણી અવરબ્જવરવાળો ખૂંઝો કે જગ્યા પસંદ કરી તે રથાને દરરોજ જેસવું જોઈએ. જમે તે કોઈ એક સ્થળ પસંદ કરી તે પર દરરોજ જેસી ઉપાસના કરવી જરૂરી છે.

પરન્તુ જેઓને સવારથી રાત સુધી બસ કે ટ્રેનમાં સુસાફરી કરવી પડે છે, નોફરીએ જેવું પડે છે તેઓ માર્ગમાં ચાલતા કે બસ-ટ્રેનમાં પણ માળા-જ્યાપ, નામરમરણ કે સ્તોત્રપાઠ વગેરે કરી શકે છે. તેવાંની ઉપાસના માર્ગમાંના રથળ ને સમય પૂરતી નિશ્ચિત ને સ્વાભાવિક અની જય છે.

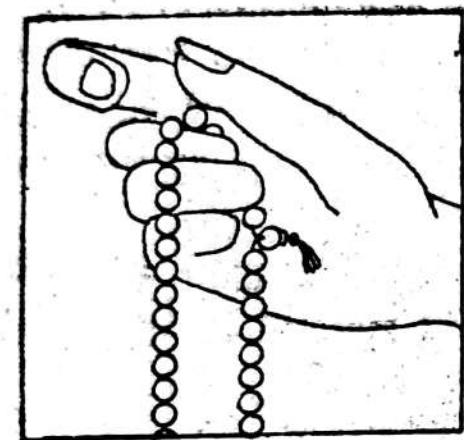
માણી

મંત્રજ્ઞપ માટે એકસો આઠ મણુઝાની મેરુવાળા, તુદ્રાક્ષની કે તુળસીની માળા રાખવી જોઈએ. કાચ કે સાધિકની માળા પણ ચાલે. તેમ છતાં તે એક સાખન છે. તેનું મહત્વ ન સ્વીકારીએ તે પણ ચાલે.

માળા કરવી એટલે ગાયત્રી મંત્ર (કે કોઈ પણ એક મન્ત્ર) બોલતી બોલતી માળાના મણુઝા ફરવતા જવું તે. આ રીતે માળા કરતી વખતે એકનાર મન્ત્ર બોલ્યા પછી એક મણુઝા ફરવવો, થીજ વાર બોલી રહ્યા પછી થીને મણુઝા, એ રીતે મન્ત્રજ્ઞપ કરતાં માળા ફરવવી.

માળાને જમણું હાથના અંગૂઠા પછીની થીજ આગળી પર બેરવી, અંગૂઠા વડે માળાના એક

એક મણુઝાને, મંત્રજ્ઞપ કરતાં ફરવવો જોઈએ. એ રીતે એકસો આઠ મણુઝાની માળા એકસો આઠ વાર મંત્રજ્ઞપ કરતો કરતાં ફરવણી જોઈએ. અંગૂઠા પછીની પહેલી નહિ, પણ થીજ આગળી સૌથી મોટી હોવાથી એને શ્રેષ્ઠિકા કહે છે. તથા એ શ્રેષ્ઠ આગળી પર માળા બેરવાય છે. એક માળા પૂરી કાચ પછી માળાનો મેરુ એળંગ્યા વિના, મેરુ આગળથી ને મણુઝા પર છેલ્દો મંત્રજ્ઞપ કર્યો ત્યાંથી ફરી થીજ માળા કાર્ય કરવી જોઈએ.

આટલી પ્રારંભિક ભાંડિતી સાથે સૌ પોતાના ધ્યાનની ઉપાસનાનો હેનિક કંમ જરૂર કરે કોઈ ભર આતાજીના આશીર્વાદ ને પ્રેરણું. જીતરો તેવી પ્રાર્થના કરું છું. (કંમસः)

મુ

યાને પ્રલાવ કર્યેલો અધો છે તેનો મેરામ ભગતે ખ્યાલ આયો. માયા અંગે સાંઘુ -
સન્તોના મુખે અગ્રારનવાર સાંકળના મળતું હતું, પણ એવી પ્રથમ અસરમાંથી કેવી
રીત બચવું તે રૂપે થતું ન હતું. મેં કહ્યું, ‘કાકા, ચિત્તમાં અનેક ડાખ પડેલા છે. હિન્પ્રતિદિન તેમાં
ખટાડો થવાને અફ્લે વૃદ્ધિ થયા કરે છે. અછીનું એટલું બધું આકૃત્ય રહે છે કે અન્તરાલ વળા
વળાને માયાના પ્રદેશમાં આગોટવાનું પસંદ કરે છે. અછીં બધું ક્ષણું ગુર છે, પણ એ અવિનાશી
હોય તેવું કાગ્યા કરે છે. રોજ અસંખ્ય મનુષ્યો મરે છે, પણ હું હમણ્ણું મરવાનો નથી એવી અમણ્ણા
ઈકી રહે છે. ચિત્તની આવી રિથતિ હોય ત્યારે સત્તાતન તરફ પ્રત્યે અવિકારી નિષ્ઠા શી રીતે જને ?
ચિત્તની ભલિનતાને જડમૂળમાંથી ઉપેડાને ઇંક્ષ હેવાની તીવ્રતા ક્ષાયથી આવે ? મુક્તિના દાર સુધી
યાત્રા કરવાનું શી રીતે સ્વર્ગે ? તમે કોઈ ઉપાય બતાવી શકો ?

મેરામ ભગત કહે : તારા પ્રશ્નો વાજખી છે, પણ નવા નથી. મોટા ભાગના લોકોના મનની
રિથતિ આવી છે.

સાંગણિયાના મહાત્માનું વાક્ય મારા અન્તર-તમને હૃદયમયાવી નાખે છે : ‘તેર તો એક જન્મમાં
નષ્ટ કરે છે પણ વિષયો. તો અન્ય જન્મોમાં પણ માર્યા કરે છે. શાહમૃગની જેમ રેતીમાં મો દખુરી
હેવાથી માયાના તોઝાનમાંથી નહિ બચાય. આગેકુવૃત્તિવાળો કોઈ બચ્યો નથી. જે જગ્યેઓ છે, જેચેત
થઈ જયો છે તે જ કંટકછાયો માર્ગ કાપી શકે છે અને મુક્તિના દાર ખરખટાવી થકે છે. તમે તો
તંધૂર સાથે મૈત્રી બાધી છે. તમારા હૃદયમાંથી અજનતી સરવાણીઓ હુટે છે. તમારા પર અગ્રવાનની
કૃપા છે.’ મહાત્માએ આટલું કહ્યું ત્યા મારા અન્તરાલ શાંતિનો અનુભન કર્યો.

મેં તમને પૂછ્યું : ‘ઉપનિષદમાં શામ, વિચાર, સંતોષ અને સન્ત સમાગમને મુક્તિના દારના
ચોકિયાતો કલ્યા છે. એના વિશે ચોકું કહેણો તો ચિત્ત એમાં દદ થાય.’

અને કહે, ‘પ્રથમ શામ વિશે કહું. શામ એટલે શાંત પહુંચ. કંડા પહુંચ. વિક્ષેપ કરનારાં સર્વ
કર્માંથી નિર્ણય લેવી.’

આ શરીર છે ત્યા સુધી સર્વ કર્માંથી મુક્તિ લઈ શકાતી નથી. આપણે તેનો સુચિત્તાર્થ સમજી
શેવો જોઈએ. અછી વિક્ષેપકર્તા કર્માંથી અને કર્તાભાવમાંથી મુક્ત થનાનો ઈશારો છે. રાગદેવરહિત
થઈ કર્મ કરવા લથ્યી સંકેત છે. કર્મ અન્ધન હૃપ નથી, હું કર્મ કરી રહ્યો છું એ ભાવ બાધાર્પ છે.
એટલે કર્તાભાવ છાડીને કર્મ કર્યા કરવું. અગવાને ગીતામાં તો કહ્યું જ છે : ખરેખર એક ક્ષણ ભર
પણ કર્મ કર્યા વિના કોઈ નથી રહી શકાતું. શરીરનો વ્યાપાર પણ કર્મ વિના ચાલતો નથી.’

કર્મ કર્યા વિના છુટકો જ નથી. પણ કર્મ સાથે રાગ ન જોડવો. કર્મને આસક્તિનો લેપ ન
અગાડવો. અધ્યાત્મવૃત્તિ રાખવી. ખધા કર્મ કર્યા રહેણે ચરણે સમર્પિત કરવાં. રાગરહિત, આસક્તિરહિત,
મમતવરહિત કર્મ કરવાં.

શાહમૃગની જેમ રેતીમાં મો દખુરી હેવાથી માયાના તોઝાનમાંથી નહિ બચાય.

શમનો વિચાર કરતાં દમ શાખાનું સહેજે રમરણ થાય છે. આ અન્ને શાળદો વચ્ચેનો બેદ સમજવા જેવો છે. બાદ્ય ધનિદ્રોને શાંત કરવી તે દમ અને અન્તઃકરણને શાંત કરવું તે થમ. શામભાવમાં જ મન શાંતિ અને સન્તોષનો અનુભવ કરે છે. આદિ શાંકરાચાર્યે શામની વ્યાખ્યા આપી છે. સહેત વાસનાત્યાગઃ શમોપભિતિ । સર્વદા વાસનાનો ત્યાગ (અન્તઃકરણની વૃત્તિઓનો નિગ્રહ) શમ કહેવાય છે. દમ એ પ્રથમ પગથિયું છે. શમ એ ભીજું પગથિયું છે. બાદ્ય ધનિદ્રોના વ્યાપાર પર નિગ્રહ કર્યા પછી જ અન્તઃકરણની ઉપરતિ ભિંડ કરવાની છે. ઉપરતિ એટલે વિષય-સેવનમાંથી નિવૃત્તિ. અનુષ્ઠને સંસારી પદાર્થની વ્યર્થતા-નિરસારતા પ્રતીત થાય છે ત્યારે તેનામાં વૈરાગ્યભાવ ઉત્પન્ન થાય છે.

અન્તઃકરણ શાંત થયા વિના હરિનું દ્વાર હાથ આવતું નથી. અન્તઃકરણને આ જગતના પદાર્થોસાથે સીધો સંબંધ છે એટલે અલૌકિક વસ્તુઓનું જ ચિંતન-મનન કર્યા કરે છે. સંગનો રંગ લાગ્યા વિના રહેતો નથી. જે પદાર્થો વેરવિભેર થઈ રહ્યા હોય, તૂટી રહ્યા હોય તે અન્તઃકરણને શાંત થવા હે ખરા ? તો ઉપાય શું ? જે મૃદુમય છે તેના પરથી નજર ખસેડી લઈ તેને ચિન્મયમાં સ્થિર કરવા પદાર્થનું, વિષયનું ચિંતન કરવાને બદલે તરતનું અનુસંધાન કરવું. આપણામાં રોકાઈ જવાનો આવ પડેલો જ છે. આ આવને કર્યા રોકવો અથવા સ્થિર કરવો એ જ પ્રશ્ન છે. એટલી વિવેકશક્તિ ભીતી જાય પછી કાર્ય સરળ બને છે.

અનુભવી પુરુષો કહે છે કે ઈશ્વરરમરણથી, તેના ગુણ ચિંતનથી અને સત્તસંગથી ચિત્ત વિષયોના ચિંતનમાંથી મોક્ષાં થાય છે. રામકૃષ્ણ પરમહંસ કહેતાં : ઈશ્વરમાં ચિત્ત પરોવવું હોય તો ઈશ્વરભક્તા અથવા સાધુ-સન્તોની પાસે વારંવાર જવું જોઈએ. નિષ્ઠયસુખમાં રાતદ્વિસ રચ્યાપચ્યા રહેવાથી ઈશ્વર ભષ્યી ફ્રી ચિત્ત જતું નથી. એકાન્તમાં જઈને વારંવાર તેનું ચિંતન કરવાની ખાસ જરૂર છે. ઈશ્વર એ જ સત્ત અથવા નિત્ય છે અને બાકીનું બધું અસત્ત અથવા અનિત્ય છે એવો વિચાર કરતા રહેવાથી અનિત્ય વસ્તુઓ પ્રત્યેની આસક્તિ છૂટી જાય છે.

હવે આજ ચોકિયાત 'વિચાર'ની વાત. માયાની પદાર્થનું ચિંતન કરવાથી, વિષયોનો જ વિચાર કર્યા કરવાથી ચિત્ત ખરડાયેલું ન રહે તો ભીજું શું થાય ? જે અવિનાશી છે અને જે નશ્વર-નાશનન્ત છે તેને જુદા કરી જાણવાની આવડત અથવા વિવેકભૂદ્ધ કેમ ખીલવવી તે જ ખરો વિચાર છે.

સંસારના આકર્ષણોથી અળગા રહી અન્તર્સુખ થવાનો વિચાર કરવાનો છે. જે જન્મ ધારણ કરે છે તે વહેલો કે મોડો મૃત્યુ નામે છે. વિચારશીલ જીવન એ જ ખરું જીવન છે. વિચારશીલ અનુષ્ઠન જ સર્વનો સંહાર કરતા અને તણુખલાથી મેરુ પર્વત સુધી સૌને પોતાના પેટમાં સમાવી લેતા કાળને સ્વરથતાથી જોઈ એમાં અકર્તા રહી કર્મ કરી શકે છે. જીવનનો અવિરત વિચાર કરતાર અનુષ્ઠન પંચ કાપતો કાપતો મુક્તિના દ્વાર સુધી પહોંચી શકે છે.

ત્રીજો ચોકિયાત સન્તોષને શાન્તિ અને આનંદ સાથે સીધો સમ્બન્ધ છે. યોગી સંતુષ્ટ હોય છે. જે કાઈ આવી ભળે છે તેને તે સ્વીકારી લે છે. તે કશા માટે વલખારી મારતો નથી. કારણ કે અહીં વલખારી મારવા જોવું કાઈ નથી. જોરશીરથી મૂડીમાં પહુંચેલી વસ્તુ પણ સમય આવતો સરી જાય છે અને અણુદ્ધેલી વસ્તુ ખોણામાં આવીને પડે છે. ધીરજ રાખવાની જરૂર છે. પુરુષાર્થ કરવાની જરૂર છે. ખુદી અને નિષ્ઠાનો પૂરેપૂરો ઉપયોગ કર્યા પછી જે કાઈ પરિણામ આવે તેમાં સન્તોષ માઝુવાનો છે. પુરુષાર્થ અને આથવાનો સ્વીકાર કર્યા પછી જાગે જ અસંતોષ રહે છે.

[આધ્યાત્મિક કેડી, જાન્યુઆરી, ૧૯૮૦

અસંતોષ આપણુને સંસારમાં રોકી રાખે છે જ્યારે સંતોષ મુક્તિના દાર તરફ લઈ જય છે. 'સંતોષી નર સદ્ગ સુખી' એમ અનુભવી પુરુષોએ કહું છે તેઓ ધ્યાનમાં રાખવા જેવું છે. આપણે તાં અપરિબિહો ભારે મહિમા થયો છે તે પણ સંતોષના સંહર્ષાંમાં છે. જેની વૃત્તિઓ અહિમુંખ છે તે અસંતોષની આગમાં કયારેક ને કયારેક બાદથું થઈ જવાનો, પણ જેની વૃત્તિઓ અન્તર્મુખ થઈ છે અને જેના સહજ ભનોરથો ઝાત થઈ ગયા છે તે કયારેક મુક્તમેનું પહોંચી; સંતોષની અમૃતવર્ષાનો અનુભવ કરવાનો. સંતોષ એ ખરેખર વાતનો વિષય જ નથી. એના ખોળામાં એઠા પછી આપણે ઝાત થઈ જઈએ છીએ.

સંતોષના ખોળામાં એઠા પછી આપણે શાંત થઈ જઈએ છીએ.

ઉપનિષદ્ધારે સન્ત સમાગમને ચોયો ચોકીદાર કલ્યો છે. આપણા ઋષિમુનિઓએ શમ, દમ, અદ્વા, સમાધાન, ઉપરામ અને તિતિક્ષાને ષદ્દસંપત્તિ ગણ્યાવી છે. તેમાં શમને પ્રથમ લીધેલું છે. દમ, અદ્વા, સમાધાન, ઉપરામ અને તિતિક્ષા એ સૌને શમની અપેક્ષા છે. ઉદાહરણ તરીકે મનને રોક્યા વિના ચી-પુત્ર-ધનાદિમાં આસક્ત મન શાખા, ગુરુ ડે અનુભવી પુરુષ પરત્ને અદ્વા રાખ્યો શકે નહીં એટલે અદ્વાને શમની અપેક્ષા છે. તેવી જ રીતે મનને રોક્યા વિના ચિત્તની અભિમાં એકાગ્રતા થાય નહિ, આટે સમાધાનને પણ શમની જરૂર છે. દમ, ઉપરામ અને તિતિક્ષા શમ વિના અપૂર્ણ છે. આમ શમનું મહત્વ છે. વિચાર અને સંતોષનું પ્રફાન પણ એછું આડકવા જેવું નથી. પણ મારી પ્રકૃતિ અનુસાર હું સન્ત સમાગમને પાવરથેલા ચોકિયાત ગણ્યું છું. આ ચોકિયાતને સરખી રીતે સાધી લઈબે તો શમ, વિચાર અને સંતોષના ચોકિયાતો સાથે જલદી મિત્રતા બંધાઈ જય છે.

માતા-પિતાના અન્તરની કમાણી તું સરખી રીતે પામી શકે તો મુક્તિનું દાર દૂર નથી.

સન્ત એ નિરાકાર પરમાત્માનું સાકાર સ્વરૂપ છે. સંતદર્શન એટલે જ ઘૂંઘરદર્શન.

ઈ તારીખ સાતમી સપ્ટેમ્બર (૧૯૮૯) ના રોજ પ્રાતઃકાળે પોતાના લાડલા દીકરાના જન્મહિવસના આશીર્વાદ માતાજીએ આપ્યા. આ જન્મહિવસ એકમાત્ર માતાજી માટે જ અની રહ્યો હતો. આ વખતે માતાજીએ પોતાના લાડલા દીકરાનો જન્મહિવસ ઉજવવાની ના ફરમાવી હતી. એનું વિરભય અને કુતૂહલ શાસ્ત્રીય સહિત સૌને જ હતું. સૌ પોતપોતાની રીતે વિચારતા પણ હતી. એનું વિરભય અને કુતૂહલ શાસ્ત્રીય સહિત સૌને જ હતું. સૌ પોતપોતાની રીતે વિચારતા પણ હતી. એનો તાત્ત્વ ડાઈ પામી શકતું નહોતું. આખરે માતાજી જ્યારે જન્મહિવસના આશીર્વાદ આપવા આવ્યા એનો તાત્ત્વ શાસ્ત્રીય એ જ માતાજીને સામેથી પૂછી કીદું કે મારો જન્મહિવસ ઉજવવાની આપે શા માટે ના પાડી હતી?

સૌ પ્રથમ તો માતાજીએ પ્રત્યુત્તરમાં અદૃષ્ટાસ્ય વેદું. ત્યાર બાદ માતાજીએ સ્પૃહ્યતા કરતાં જણાવ્યું : ‘ દુનયવી લોડો તર્ક ધણા કરે છે ! ’.....

માતાજીના આ શખ્ષે આપણું સૌ માટે આંતરખોજની ટકોરિયા અની રહ્યા છે. સૌએ પોતાની અંદર ડાઢિયુ કરવાનું છે. દરેક માટે આંતરખોજની પ્રેરણ આહીથી સાંપડે છે.

માનવી પોતીડા. તર્કવિતકોને કારણે જો એક સંતના જન્મોસ્વાની ઉજદૃષ્ટિ વંચિત રહેતો હાય તો ખીજું તો શું પ્રાપ્ત કરી શકે?

માણુસના તર્કવિતકોને તો એના ઔતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક ઉલય જવનમાં બાધારિય, અન્તરાયરિય નીવડે છે. એને સત્યથી વેગળો રાખે છે. ધણી રીતે તુકસાનકર્તા પણ અની રહે છે.

ધર્મિક-પરમતરવ એક જ છે. સમયાન્તરે તેના રવિયાને નામ જુદ્દા જુદ્દાં થયાં. બાકી તેમની વાણી સમયાન્તરે પણ એક યા અન્ય પ્રકારે એક જ વાતનો નિર્દેશ કરે છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને હિંદું જ છે : સંશ્યાત્મા વિનશ્યતિ ! એને અદ્ધાવાનું લખતે નરઃ ॥
સંશ્યવાળા અનુષ્યનો નાશ થાય છે એને અદ્ધાવાળા અનુષ્ય મેળવે છે. શું મેળવે છે તે તો અદ્ધાવનાર જ જાણો.

પરખણે પ્રાપ્ત કરવાનું સામાન્ય માણુસનું ગજું નથી. એ જન્મ જન્માન્તરની પ્રક્રિયા છે. શાસ્ત્રીય જેવા ડાઈ વિરલ પુરુષ જ પરખણે મા જાયત્રી રવિયે સાક્ષાત્કાર કરી શકે છે. તેમના માધ્યમ દ્વારા પરખણી પ્રાપ્તિની પરોક્ષ અનુભૂતિઓને માણુસને બદ્લે તેના વિશે તર્ક કરવા બેસીએ રેના જેવી મુર્ખાઈ બીજી હેઈ હેઈ શકે?

માતાજીએ તો પોતાના આગમનની જાણ સુધ્ધાં ડાઈને ન કરવાનું શુદ્ધિવને જણાવ્યું હતું.

કારણ?

અનુષ્ય ને આવી અપરોક્ષ અનુભૂતિ પર જ તર્ક કરવા લાગી જાય તો શું એવું ન અની શકે કે માતાજી-ભગવાન જ્યારે સાક્ષાત્ તેની સામે આવી જિબા રહે તો તે એમ ન પૂછે તેની શી ખાતરી કે શું તેમે સાચે જ ભગવાન છો ? એની ખાતરી શી છે ? ધર્મર સાચે જ કહે કે હા, હું ધર્મર શું તો

અનુષ્યની પરિમિત શુદ્ધિ પોતાના તર્કો લડાવે તે કેટલું ઉચિત છે ?

મનુષ્ય ખરેખર એ માનવા કે સીકારવા પણ તૈયાર થાય ખરો? સાંસ્કૃત અનુષ્ય આવેલ પરમેશ્વર બાગળ પણ મનુષ્ય શરતો રજૂ કરી પરમેશ્વરના હિંય, બાય અને અવીહિક જૈવર્થને સામિત કરી આપવાનો પડકાર ઇંકેતા મનુષ્ય જરા એ અચકાય નહિ. ગોટલે પરમત્વની-પરમતત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે તો પાત્રતા-સજાત્તા-સામર્થ્ય ડેળવવા જ પડે છે. એ જીવવાનું ખૂબ જ અધરું છે.

મેં ધણી વાર શાસ્ત્રીજીને કહેતા સાંભળ્યા છે કે માતાજીનું તેજ જ એટલું ખું હતું કે આંદોલાઈ જતી હતી. તેમનું તેજ જીર્ણી શકાતું નહેણું...પરમતરા પ્રકાશસ્વરૂપ હોય છે. તેના પ્રાણદર્શન પૂર્વે પ્રકાશનો મુંજ જ પ્રગટે છે. પ્રકાશના એ મુંજનો નિખાર જીવવા માટે પણ પાત્રતા ડેળવી પડે છે. દીલા-પોચાથી એ તેજ જીર્ણી શકાતું નથી એમ શાસ્ત્રીજીનું રૂપી માનવું છે ને એમ તેમણે ધણી વાર હણું પણ છે.

આ સન્દર્ભમાં મને એક પ્રસંગ યાદ આવે છે. વરોં પહેલાની આ વાત છે. એક અહેનને સ્વર્ણમાં જાંઝરનો અવાજ સંલગ્નાતો હતો. આ અવાજ સાંભળ્યાને તેઓ ધણી અયની થયાં હતી અને ઉથી જ માંદી પડાઈ હતા. પણ સાથે સાથે શાસ્ત્રીજીને એકેવાર મળ્યાં નહેણતો છતી તેમના ચહેરાના સ્વર્ણમાં દર્શાન થતી હતાં. આ અજાણો છનાં પ્રસન્ન ચહેરાવાળો માણુસ ડોણું હશે એવો પણ પ્રશ્ન તેમના મનમાં હતો. તેતું કોઈ નિરાકરણ મળતું નહેણું. તે વખતે સન્દર્ભમાં શાસ્ત્રીજીના લેખો વાચી આ અહેન તેમને મળવા પ્રેરાયાં. અમદાવાદના અસારવા વિસ્તારમાં ધણી શોધખોળને અન્તે તેઓ શાસ્ત્રીજીનો ઇન્હે સમ્પર્ક સાધી શકાયા. શાસ્ત્રીજીને જોતાં જ તેમના સ્વર્ણનો તાગ મળ્યો ગયો. શાસ્ત્રીજીએ જાંઝરના અવાજને માતાજીની પરોક્ષ હાજરી અને કૃપા તરીકે લેખાયાં અને આદ શક્તિ પ્રદાનની સારવાર આપી, પછી એ અહેન સ્વર્ણ થઈ ગયા.

આ પ્રસંગ સાંભળ્યા પછી મેં ગુરુહેવને પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો કે, ‘ગુરુહેવ! જાંઝરનો અવાજ અને અહેનની માંગીને શા સંબંધ કે નેથી આપે શક્તિપ્રદાનની સારવાર આપવી પડી?’ ગુરુહેવે રૂપીતા હરતાં જણાયું હતું કે, ‘રાત્રીના નિરસ વાતાવરણમાં જો છમ... છમ... એકઘારો. અવાજ સંભગાયા હરતો કોઈ પણ વ્યક્તિ તરી જઈ શકે છે ને હરને કારણે માંદી પડી શકે છે. માતાજીની-પરમતત્ત્વની પ્રત્યક્ષુ હું પરોક્ષ અનુભૂતિને જીવવાની ક્ષમતા પણ મનુષ્યમાં હોવી જરૂરી છે.’

સરપાત્રે હાન હેવાની વાત આપ્યે જાણીએ છીએ.

ચિંઠણુના દૂધને જીલવા સુવર્ણપાત્ર જોઈએ.

સુચ્ચ અરીસામાં યથાતથ પ્રતિશિંબ જોઈ શકાય છે. ક્રાચ પારદર્શક હોય તો આરપાર જોઈ શકાય છે. મનુષ્યનું અનુષ્યનું અન્તર-અસ્તિત્વ પણ કાચ જેવું પારદર્શક હોય તો પરમતત્ત્વની પ્રતીતિ ને પ્રાપ્તિ પણ કરી શકાય છે.

ધણી લાઈ-અહેનોની માતાજીની દર્શાન કરવાની છંચા હોય છે. તેઓ ગુરુહેવને પણ ધણી કાર એ માટે વિનંતી કરે છે. ગુરુહેવ તેઓને પ્રત્યુત્તરમાં કેવળ સિમત જ વાળે છે કે માતાજીની મરજનો સીકાર કરવા હું છે. પણ માતાજીની આ ટકારથી આપણે સૌચે જમત થઈ જવાની જરૂર છે. એમનું જ નહિ આપણી નીનર ડાક્ખિયું કરી આન્તરખોજ કરવાનો આરંભકાળ પાકી ગયો છે એ હું માતું છું. મને તો એટલે સુધી કહેતાજું મન થાય છે કે માતાજ આપણા અન્તરના દ્વારે આવી જિલાં છે અને દ્વારે જિલાં રહી આ જુબ્દોના ટકારા મારી રહ્યા છે. જરૂર છે આપણી અંદર તેમના આગમનને, તેમને અનિરાજવા માટે અનુકૂળ હિંય, જાય ને આહુલાદક વાતાવરણ તૈયાર કરવાની.

ને સન્તો પરમતત્વ સાથે અતુસ-ધ્યાન સાથી ચૂક્યા છે તેમના અતુભેદો, આહેશો, માર્ગદર્શનને માટે ડે તેની પવિત્રતા માટે સન્દેહ કરવો, તર્ક કરવો યોગ્ય નથી. અરિતત્વની તમામ ભલિનતાઓનો પરિહાર કરી ને નિર્ભળતાને-પવિત્રતાને આત્મસાત્ કરી છે ને પરમતત્વને સાથે રાખી, તેના આહેશને અતુસરી ને કાર્યપથ પર તેઓ આગળ ધ્યાન રખ્યા છે, જગતને શાતાની ને અલોહિક અતુભૂતિ કરવે છે તે અંગે સન્દેહ કરવો યોગ્ય નથી.

પરમતત્વની કૃપા પ્રાપ્ત કરવી ધર્ષી દુઃકર છે ને છતી સરળ છે. પ્રભુને પ્રાપ્ત કરવો સરળ જીવાં અફળ છે પણ જેણે એ અફળ ને દુઃકરને આત્મસાત્ કરી લીધું છે તેની અતુભૂતિઓથી જીવનને ધ્યાન ને સાર્વજીવનાવાનો અવસર-તક ચૂકવાં ન જોઈ એ. શાસ્ત્રીજીના માધ્યમ દ્વારા ને હિંય, અભ્યને અલોહિક પરમતત્વ અંગેની શાસ્ત્રીજીની પ્રત્યક્ષ અતુભૂતિ દ્વારા અગોચરને અપરોક્ષ રીતે પ્રામણવાની, વન્દન કરવાની તહે-અવસર ચૂકવા જેવી મૂર્ખાઈ બીજુ ડાઈ ન હોઈ શકે.

માતાજીની ટકેરને ત્રિપદા ગાયત્રી મહામંત્રની જેમ યાદ કરતા રહી આપણ્યા કાર્યપથ પર આગળ વધતી રહીએ તો એ જ માર્ગ અચાનક પરમતત્વનો-ધ્યાન-માતાજીનો બેઠા જરૂર થઈ શકશે એમ કું માતું છું.

જેને તારામાં શ્રદ્ધા છે તેને તો તું ભક્તિનાં દાન હે ને!

માતાજીએ ગુરુદેવને લોડાને વ્યક્તિગત સુલાક્ષણ આપવાનો આહેશ આપ્યો. છે તેણે તેમની તમામ અકારની સુરક્ષાનો વિચાર તો કર્યો જ હશે ને। તેમની સાથેના પરમ પવિત્ર, હિંય ને અલોહિક અંતિમ વાતાવરણ્યમાં મનુષ્યો. સુક્તાપણે પોતાની મનોધ્યથા વહાવી શકે છે. માતાજી નિરંતર સાથે જ હોય છે. એ અન્તર્ધ્યામી (માતાજી) મનુષ્યની દુલ્લાખિના-સહભાવનાને તરત જ પામી જઈને યથાયોગ્ય કરી શકવા સર્વર્થ છે. મનુષ્યની પરિમિત બુદ્ધિ પોતાના તર્કી લડાવે તે કેટલું ઉચ્ચિત છે? તેમને માટે બધી રહેવા સન્દેહોનો પાર પામીને જ પોતાના આગમનની જાણ ન કરવાનો. તેમણે આહેશ આપ્યો. હશે એમ કું માતું છું.

માતાજીની ટકેરનો નતમરસ્તકે સ્વીકાર કર્યો પછી ભક્તિભાવે માતાજીને પૂજવાનું મન એ થાય છે, તારા અસ્તિત્વ વિશે, તારી કૃપા વિશે, તારી ભક્તિ કરવા, ઉપાસના કરવા ને અંતરથી આતુર ને ઉત્થાનિત છે તેને તું તારાથી વંચિત શા માટે રાખે છે? તેને કેમ તું તારી ભક્તિનાં દાન હેતી નથી? ને તારામાં નિરંતર અદ્ધા રાખે છે, જેણે તારી સમુપૂર્ણ શરણાગતિ સ્વીકારી છે તેને તારા જ્યુ-ભાન-સેવાની કેમ તહે નથી આપતી? તેને તારા સ્વરૂપમાં, તારા મનનમાં લીન ડે ભય કેમ બનવા હેતી નથી? તારી ધર્મશા વિના તો પાઈકું ય નથી હાલતું એમ કહેવાય છે. જેને તારામાં અદ્ધા છે તેને તો તું ભક્તિનાં દાન હે ને! મારી-અમારી બધાની ચા નમ્ર અરજ છે, પ્રાર્થના છે ને શાસ્ત્રીજીના માધ્યમ દ્વારા તારા સુધી પહોંચે એવી ધર્મશા પણ છે.

જે સમુપૂર્ણ તારા આશ્રે છે તેની તું કેટલી ૬૬ સુધી કસેટી કરીશ? તેની જ તું કેમ કસેટી હર છે? કસેટી કરવાનો તારો કોઈ માપદંડ છે ખરો કે પછી તારી જેમ એ પણ નિરંતર જ હોય છે? શું આનો જવાબ મળશે?

રોશનીની પુનઃપ્રાપ્તિ

મૂ રતીય સંસ્કૃતિમાં પરમતત્વની શક્તિનો સ્વીકાર, ઉપાસનાનો અભિગમ માનવીને ડાઈ પણ સ્થળે ડાઈ પણ સમયે ધણો ઉપકારક નીવડે છે. પરહેઠની ભૂમિ પર વસેલાં ભારતીયો પાશ્વાત્ય સંસ્કૃતિની વર્ચે રહીને પણ ઉપાસનાનો અભિગમ જળવી રાખે છે. ઈશ્વરના અરિતત્વનો-શક્તિનો સ્વીકાર કરે છે ત્યારે અલોહિક અને અગમ્ય અનુભવ થાય છે.

પ્રલુબુ પ્રકાશસ્વરૂપ-પ્રકાશમય ગણાય છે. એ પ્રકાશને આખારે પરમદૂપાળુ પરમાત્મા મોતાના શરણુગતના અનંધકારથેરા માર્ગ પર પ્રકાશ પાથરી લક્ષ્ણને સહાયરૂપ થાય છે. પરમતત્વનો પ્રકાશ સંસારસાગરના દરિયામાં તરતા માનવી માટે દીવાદીઠી ગરજ સારે છે.

પરમતત્વના પ્રકાશને સહારે એક વૃદ્ધને પરહેઠની ભૂમિમાં દિલ્લી-રોશનીની પુનઃપ્રાપ્તિનો પ્રસંગ પ્રેરક અની રહેશે તે આશાયથી અને પ્રગટ કર્યો છે.

ધણુલીવાર ડાઈ ડાઈ ડારણુસર શારીરિક ખામીને કારણે માનવીની દિલ્લિ જતી રહે છે. અચાનક આંખે હેખાતું અંધ થાય છે, જેની અકળામણુ માનવીને ધણુલી થાય છે.

સ્કેન્ટનથી શ્રી અમૃતલાઈ પટેલ તેમની માતાને જે રીતે દિલ્લી પુનઃપ્રાપ્તિ થઈ તે અનુભવ તેમની માતાના શાખદોમાં વ્યક્તા કરત૊ જણાયું છે કે,

(અમૃતલાઈના માતાને તા. ૧૮મી જાન્યુ. ૧૯૮૮ના રોજ અંખે હેખાવાતું અંધ થયું હતું.)

૧૯૮૮ના જાન્યુ. ની ૨૮મી તારીખે રાત્રે હું પથારીમાં સ્ક્રી હતી, દીવાયતી અંધ હતી. લગભગ રાત્રે સાડા અગિયાર વાગ્યે મને એકાએક મારા શયનઅંડમાં ચારે આનુથી સફેદ રંગનો પ્રકાશ હેખાવા લાગ્યો. મને થયું કે મારા ઓરડામાં આવીને ડાઈએ લાઈટ ચાલુ કરી હશે. પરંતુ પૂછપરછ કરત૊ મારા ઝમારી ડાઈનો પ્રત્યુત્તર ન મળ્યો. મને વધારે ને વધારે પ્રકાશ હેખાવા લાગ્યો. મેં પડખું ફેરણ્યું તો પણ પ્રકાશ હેખાવાનો ચાલુ રહ્યો. મેં હાથ મૂકી અંખે અંધ કરી છતાં મને પ્રકાશ હેખાતો જ રહ્યો. કુલ બારથી પન્દર મિનિટ સુધી પ્રકાશ હેખાયા કર્યો. મને થયું કે માતાજીની કૃપા અને શુરુજીના આશીર્વાદનું જ આ દળ છે. ધીર ધીરે પ્રકાશ એછો થતો ગયો. અને મારી અંખે અનંધકાર અને નિદ્રાથી ઘેરાઈ ગઈ.

ખીને દ્વિસે સવારે મને દસ ટકા વધારે રોગી પ્રાપ્ત થઈ એમ લાગ્યું. મને લગભગ ૭૦ ટકા નેટ્સી રોશની પ્રાપ્ત થઈ છે. મને સમૃદ્ધ શ્રદ્ધા છે કે લગભગ એકાદ મહિનામાં માતાજીની કૃપા અને શુરુજીના આશીર્વાદથી મારી મૂળ રોશની પ્રાપ્ત કરીશ.

કાર્ય કાર્ય ચિહ્ન

૪૦ યાત્રા કરવી જરૂરી છે ? સાચી યાત્રા કોણે કહેવાય ?

ઉ૦ મારી દાખિએ યાત્રા જીવનમાં અનિવાર્ય અને આવશ્યક નથી. પણ લોડો જુદા જુદા અમયે, જુદા જુદા રથને યાત્રાએ જાય છે. એ પાછળનો હેતુ પ્રવાસનો-ફરવાનો આનંદ માણવાનો હોય છે. ને તે રથળનું સૃષ્ટિસૌન્દર્ય જોવાનો, શિદ્ધ-રથાપત્યની કલા માણવાનો અને રોજગારના જીવનમાં થોડાએ change-પરિવર્તન પામવાનો હોય છે, એમ હું માતું છું. આ એક ઉદ્દેશ છે. પરન્તુ દેખ કષ્ટ કર્દું દૂરસ્થદૂરના રથનોએ જરૂર શકતાં નથી. કારણ આવી યાત્રા બધી ખર્ચાળ હોય છે. એટલે સ્વિતિસરપત્ર-ઘનાદ્ય માણુસો પૂરતી આ યાત્રા સીમિત અની રહે છે.

ધર્મની દાખિએ - ધર્થરનાં દર્શન કરવાની દાખિએ વિચારીએ તો સર્વભાપક ધર્થર સર્વત્ર છે. તમારી આસ્પાસના કોઈ શિવાલયમાં રહેતો શિવ સૌરાષ્ટ્રના સોમનાથમાં કે અન્યત્ર પણ છે. માત્ર તે અંહિરની ભવ્ય ધર્મારત કે શિવાલયની કોતરણી-જોડવણી વગેરે આહલાદક હોય છે. એટલે નજીકના-આસ્પાસના જ કોઈ શિવાલયમાં જરૂર તેનાં દર્શન કરી, શિવસ્તુતિ-જપ કરી મનોમન જીતિ ને આહલાદ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

શિવભ્રમ અનવાનો સંદર્ભ અને એ સંકલ્પને અરિતાર્ય કરવાનો પ્રયાસ એ જ માત્રવિજ્ઞનની જ્ઞાન સૌથી મોટી, બ્રેયર્સકર ને સાહસિક યાત્રા મારી દાખિએ માતું છું.

એક દાખિતાંશે શિવનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. આકી ધાર્મિક દાખિએ કે ધર્થરનાં દર્શનની દાખિએ તો તમે ધરમાં એસીને પણ મનોમન સમર્ય આદરો તો આ સૃષ્ટિમાં અત્રતત્ત્વસર્વત્ર એઠેલ પરમતત્ત્વ ની અનુભૂતિ કરી શકશો. એટલે એને માટે હાલરો ઇન્ધ્યાનો ખર્ચ કરી, હાલરો માર્ગવિનો પ્રગાસ ઐડવાની અનિવાર્યતા હું જોતો નથી.

માણુસનું જીવન એક યાત્રા સમાન જ છે. મનુષ્યના આનતર-આદ્ય વ્યક્તિત્વ ને અસ્તિત્વને જ્ઞાનગુણોથી સુવાસનન્તા અનાવવા એ જ મોટી યાત્રા છે. આત્મવિકાસ સાધવો એ સૌથી મોટી યાત્રા છે.

દરેક જષ્ટ પોતાના ધરનેજ એક યાત્રાપામ બનાવે એમ હું અંગત રીતે માતું છું કારણ પાય-પચ્ચીસ દિવસની હાલરો માર્ગવિની યાત્રાએ ઇરીને પણ માત્રવી પાછો ધરુ જેગે થાય છે. થોડાએ દિવસ બધાર ઝર્યા પણ તેને જરૂરી ધેર પહોંચવાની ધર્યા થાય છે.

તમે સૌ અષ્ટુપત્તિ-કાર્તિક્યનો પ્રસંગ જષ્ટતા હશો. કાર્તિક્ય પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણા કરવા નીકળવા. જ્યારે અષ્ટુપત્તિએ માતા-પિતા શિવ અને પાર્વતીની પ્રદક્ષિણા ઇરી પૃથ્વીની પ્રદક્ષિણાનું પુણ્યકળ મેળવ્યું.

દરેક વ્યક્તિ માતા-પિતાની પ્રેમ અભિનથી સેવા કરે, તેમના દિલને હુઃખ-આખાત ન પહોંચાડું અને તેમની પ્રદક્ષિણા કરી લે તો યાત્રાનું પુણ્ય અવર્ય પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

૪૦ નોકરી વગેરે દરમ્યાન કેટલાંક અનિચ્છિત કાર્યો કરવાં પડે છે તો તે બંધનકારક નીવડે ?

ઉ૦ દરજ ઇથે કરવામાં આવતાં કાર્યો બંધનકારક નીવડતાં નથી. કારણ કે તમે એમાં સીધા જંગલાતાં નથી. જંગલાયેલાં નથી. તમારા એવો કોઈ છરાડો પણ નથી.

૪૦ એક વેપારી : અમારા વેપારમાં અમે સ્વતંત્ર છીએ. અમારે કોઈ જ ફરજ નથી. અમારાં જે તે કાર્યો બન્ધનરૂપ નીવડે ?

૭૦ જણે-અજણે પણ કરવામાં આવતાં અધિત કાર્યો અનરય બન્ધનરૂપ નીવડે છે. કારણ તમે ધારા તો એને ટાળી શકો છો. તમે સ્વતંત્ર છો. તમને કોઈ ફરજ નથી. એટલું જ નહિ, તમારી સ્વતંત્રતાના નેળ હેઠળ કોઈક અધિત કાર્ય કરવાની ખીજને ફરજ પાડો તો તે કાર્ય પણ તમને બન્ધનકારક નીવડે છે.

કર્મની ગતિ ધણી ગહન અને અકળ છે.

સવારે પથારીમાથી ઉઠતો વેંત સતકાર્ય કરવવાની પ્રભુને પ્રાર્થના કરવી ધરો. એક પક્ષિત પાદ આવે છે :

વિતાવી રાત સુખમાં કરી જેમ રક્ષા,
દિવસ કંઈ એમ જ વિતાવજો આ

સતકાર્ય કંઈક મુજ હાથ કરવવાને
વંદુ નમી નમી પ્રભુ ! જેડી એ હાથ.

અહા અને શરણાગતિના રાજમાર્ગ પર ભાતાજી સાથે-તમારા ઈષ્ટ સાથે શિશ્યભાવ કેળવી આગળ વધતા રહેશો. તો ભાતાજી-પરમપિતા પોતાના બાળકને-શરણાગતને કદી અધિત કાર્ય નહિ કરવા હે.

૫૦ ભાતા-પિતાની સેવા અને ઈશ્વરની ઉપાસનામાં સૌથી વધુ મહત્વ કોણું ?

૬૦ ભાતા-પિતાની સેવા અને તેમના પ્રત્યેની ફરજને જીવનમાં પ્રથમ મહત્વ આપવું જરૂરી છે. ભાતા-પિતાના ઉપકારો અગણ્યિત છે. કુપુત્રો જયેત કૃવચિદપિ કુમાતા ન જવતિ- ભાવતર કદી કમાવતર શતો નથી. ભાત દેવો જવ અને પિતૃ દેવો જવની ઉક્તિ જાણીતી છે. એટલે પહેલાં ભાતા-પિતાની સેવા અને ફરજ પણી ઉપાસના. તેઓની સેવા કરતો કરતો સાથેસાથે ઈશ્વરનું માનસિક રમરણ કરવું કુચિત સમજું છું.

ભાતા-પિતાની આગા ભાનવી એ સૌ સન્તાનો માટે શ્રેષ્ઠકર છે.

હું ભારો જ હાખદો આપું તો -

હું જ્યારે જ્યારે નોકરી માટે ધરની બહાર નીકળતો ત્યારે ત્યારે ભારા બાપુજી ફરોજ અચૂક કહેતા :

‘એ બેટા ! અનીતિનો એક પૈસો પણ ધરમાં લાવીશ નહિ, નહિ તો તે આપણું આ અધું જ પસડી જશો.’ બાપુજીના શબ્દોની પથાર્યતા મને આજે સમજય છે. આજે પણ તેમના શબ્દો હું ભૂલ્યો નથી.

વધુમાં બા-આપુજીનો એક જ મુત્ર. ભારો મોટો લાઈ હતો. પણ તે સતત-અદાર વખની વયે અવસ્થાન પામ્યો હતો. બા-આપુજી ઈચ્છતો કે નોકરી નિભિતે પણ હું તેમનાથી અલગ ન રહુ. આથી જ મેં જોખરા બહાર મને મળતી સારા પગારની-સારા હોદાની નોકરીઓ પણ જતી કરેલી. ૧૯૭૧માં ભાતાજીએ અમદાવાદ આવવાનો આહેશ આપ્યો. એટલે મેં જોખરા છોડ્યું.

કહેવાનું તાત્પર્ય કે ભા-આપને ભૂલશો નહિ. તેમને તરણોહરોા નહિ. ભાતા-પિતાના હિલને હુંખ-આપાત આપશો તો ઈશ્વર રાજ નહિ થાય.

૫૦ આપ વ્યક્તિને માર્ગદર્શન આપો છો ત્યારે આપને કોઈ મર્યાદા નહોં છે ખરી ?

૬૦ તમે સરસ સવાલ કર્યો. સૌઅં આ વાત સમજુ લેવી જરૂરી છે. તમે સૌ જણો છો કે હું માતાજીના આદેશથી આ કાર્ય કરું છું. માતાજીના આદેશ-પ્રેરણું અને સંકેત અનુસાર સૌને હું માર્ગદર્શન આપું છું. એટલે દરેક પોતાના પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે તેને વળગી રહેવું જરૂરી છે. તમને સૌને આનો અનુભવ હશે જ.

પરન્તુ ધણી વાર કેટલીક હકીકતો માતાજી મને ટ્રિલિવિઝનના દશ્યની જેમ બતાવે છે અને હવાંય કોઈ સમજ્ઞા પણ રજૂ ન કરવા કહે છે. એટલે ધણી વખત હું ધણી બાબતો માતાજીની કૃપા થકી જણું તો હોવા છતો પણ બોલી શકતો નથી. ગળા સુધી આવી જણેલી વાતને મારે કરી પાડી બને જિતારી હેવી પડે છે. કેટલીક વ્યક્તિના કેટલાક પ્રશ્નોમાં તેના કર્મતું બન્ધન આડે આવતું હોય તો ઉકેલ ઓછા-વત્તા અંશે મુશ્કેલ કે દુષ્કર બની જાય છે યા અશક્ય બની જાય છે.

કેટલીકવાર માતાજીના આદેશ-પ્રેરણું ને સંકેતતું માર્ગદર્શન આપ્યા પછી પણ તેનો યથાયોગ અભિનથી થતો ને તેનો મને ઘ્યાલ આવતાં મારે મૌન સેવવાનો વારો આવે છે.

કેટલીક બંધીર અને દુષ્કર હકીકતો માતાજીના આદેશ પ્રમાણે મારે કરી પણ હેવી પડે છે.

એવા અસંખ્ય દાખલાએ હું આપી શકું તેમ છું, પણ તે અરથાને છે. દૂંકમાં હહેવાનું તાત્પર્ય તો એટલું જ છે કે હું માતાજીના આદેશ અનુસાર કાર્ય કરું છું ને માતાજીનો આદેશ મારી મર્યાદા છે, મારા સમગ્ર જીવનની સફળતા છે. મારું સર્વસ્વ છે.

તમને ઘ્યાલ હશે કે, ૧૯૭૫માં માતાજીએ જ્યારે પ્રથમ વાર સાક્ષાત્કાર કરાવ્યો. ત્યારે, તેજ પુંજમાંથી યુવતી સ્વરૂપે માતાજી જ્યારે પ્રગટ થયાં ત્યારે મને સૌ પ્રથમ વિચાર ધરનાં સૌ સંચેને જગાડી હેવાનો આવ્યો. મારા મનનો આ વિચાર માતાજી જણી જયા હોય તેમ તેમજે તેજના નાક પર અંગળી મૂકી ચૂપ રહેવાની સંસા કરી અને હું તેમના ચરણોમાં ઐસી પડ્યો.

ત્યાર બાદ પણ એક વખત સાક્ષાત્કાર વેળાએ માતાજીએ ડાલું હતું :

‘બ્યધી વાત બધાને કહેવી નહિ.’

હું તો માતાજીનો શિરતખ સેનિક છું. તેઓ મને આદેશ આપે એટલું જ કાર્ય હું કરી શકું, તથી વિશેષ નહિ.

લેને જિગારી સદ્ગુરુ ! ત્યારે મને...

[હસ્તિત ૪૬]

થે ભૂલ પણ કેવી, અરે ! સુગંધ સોનામાં ભળા !
અપરાધના તે ઇણ રૂપે અંધકારમાં જ્યોતિ ભળા,
અણુમેલ આ અપરાધનો અવસર કઢી આવે ઈરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી !

કામી અને કોધી વળા, મદ મોઢ ને ઈણ્ણો પણું
અવગુજુના પરભાવથી મન વિષય રસ જરૂ ભણ્ણી;
પરિષ્ઠામભાઈ મળશે નહીં આ હેઠ ને માનવ ઈરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી !

ધૂંટી રખો છું એકડો તવ ન્રિપદ વિદ્યાલયે,
જાંચી અને નીચી સડક બાધ્યાત્મિક હિમાલય;
અંધા શિખર ચઢતાં કઢી પગલાં અગર જાયે સરી
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી !

બટકી રખો અવસાગરે : ના ધોયને પામી શક્યો
ફરતા ઈશારા ઘુવના હું ના કઢી શ્રીલી શક્યો;
આસકિતના તોકાનમાં અવનાવની દિલ્લા ઈરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી !

હું ખીલતું હું ઈલ ને તવ નયન નંદનવન મહીં
મમ જીવનની ઝોરમ રહે તવ જાતની શાસે વહી;
અંધી મહીં હું જાઉં ને ત્યાં ખીલતાં પે'લાં ખરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી.

મમ જીવન જ્યુ તવ ગ્રેમના આનન્દસાગરમાં ભળા,
ના સુખની જગે ઉધા ત્યાં હુઃખની સંધ્યા ટળા;
હે કેન્દ્રગામી ખળ ! હવે હું કેન્દ્રથી છટકું ઈરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને કૃપા કરી.

નિઃસ્વાર્થ બૈ સેવા કરું, અંધન તૂટે ને સ્વાર્થના
હો ગાન-આગાંહિતપણું વૈરાગ્ય-ભક્તિની પ્રાર્થના;
પહ્ડાઉં ને તવ નયનમાં જોઈ રમત રમતો ઈરી,
લેને જિગારી સદ્ગુરુ, ત્યારે મને; કૃપા કરી.*

* 'સ્વાજ્ઞિધની પળોમાં' વાર્ષિકેલ પ્રસંગના સન્દર્ભમાં રવાયેલું કાંચ.

આધુનિક પાત્ર વિ સાહીલ